

EL MIRALL

Núm. 166

3,01 EUR

Dossier

*Aerolínies de
baix cost*

• • •

Entrevista

*Vicenç Villatoro,
president de la
Fundació Ramon
Trias Fargas*

• • •

Llibres

*Més enllà d'un
balanç literari
del 2005*

*Un diamant
amagat*

• • •

Itineraris

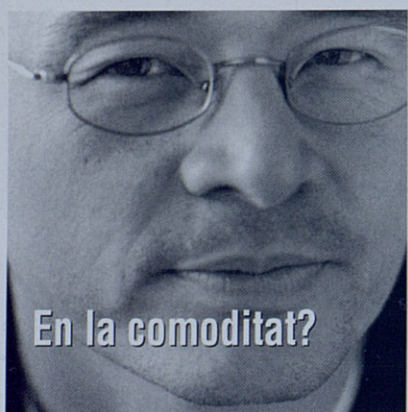
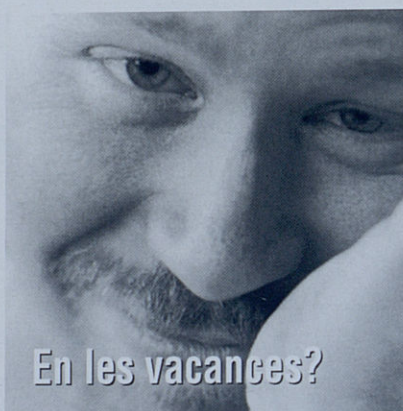
El puig des Teix



Fotografia

La mirada de... Jordi Avellà

En què penses?



Targetes de "SA NOSTRA". Pensades per a tu



VISA CLASSIC



VISA ORO



EURO 6000 MASTERCARD



EURO 6000 MAESTRO



BALEARS JOVE



SA NOSTRA D'OR



COMPRA FÀCIL

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

[illegible]

COMPANYES DE BAIX COST, UNA PETITA REVOLUCIÓ

4

5

PERE BUENO. L'AUDITORI DE SA MÀNIGA, PLE A VESSAR EL LLIURAMENT
DELS PREMIS 31 DE DESEMBRE

20

ANTONI TROBAT. VICENÇ VILLATORO: «PER CONSTRUIR UN PAÍS NO CAL QUE HI HAGI UNA CAPITAL I SETZE PROVÍNCIES»

24

**PERE BUENO. L'OCB PRESENTA ELS PUNTS IRRENUNCIABLES PER AVANÇAR
AMB EL NOU ESTATUT**

34

BIEL MESQUIDA. MÉS ENLLÀ D'UN BALANÇ LITERARI DEL 2005 (I)
CARME VIDAL. UN DIAMANT AMAGAT

36

JORDI AVELLÀ.

42

JAUME LLADÓ.

44

GASPAR VALERO. EL PUIG DES TEIX

46

MATÍAS VALLÉS. NO HI HA VIOLENTS, HI HA VIOLÈNCIA

52

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Gener febrer de 2006 · Núm. 166

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

07001
Universitat de les

Adreça electrònica:
<http://www.ocbweb.org>
elmirall@ocbweb.org

President:
Jaume Lladó

Director:

Josep Melià

Cap de redacció:
Pere Bueno

Consell editorial:

Jaume Lladó
Josep Melià
Mateu Morro
Pere Bueno
Pere Marí

Publicitat:
Santi Adrover

**Producció, administració
i publicitat:**

Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Òmnium Cultural
C/ Diputació, 276 pral.
08009 Barcelona

Delegació a València:
Acció Cultural del País Valencià
C/ de Moratín, 15
46001 València

**Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels autors**

Foto de coberta
Jordi Avellà

Disseny
Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició Ecogràfic

Impressió

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal
PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS



5107387448

Companyies de baix cost, una petita revolució

Editorial

Durant els darrers anys han proliferat i s'han consolidat les companyies aèries anomenades de baix cost. Aquestes companyies s'han situat en el mercat i han assolit una quota important oferint vols a preus molt competitius i aprofitant les noves tecnologies i, sobretot, Internet com a instrument de connexió entre les empreses i els seus possibles clients.

El canvi d'hàbits i l'aparició d'un nou operador en el panorama turístic són fets que per a les Illes Balears esdevenen d'una importància transcendental. No tan sols perquè som bàsicament una economia basada en la indústria de visitants, sinó perquè la nostra condició geogràfica fa que la gran majoria dels turistes arribin per la via aèria.

Sembla que el disseny tradicional del viatge canvia. D'aquella època en què un majorista de viatges programava i comercialitzava un paquet tancat (avió, trasllats, hotel, excursions...), passam a una època en què no es tracta d'adherir-se a un paquet sinó que cada viatjant dissenyi el seu. Aquest canvi presenta riscos, però també pot presentar avantatges per a l'economia balear.

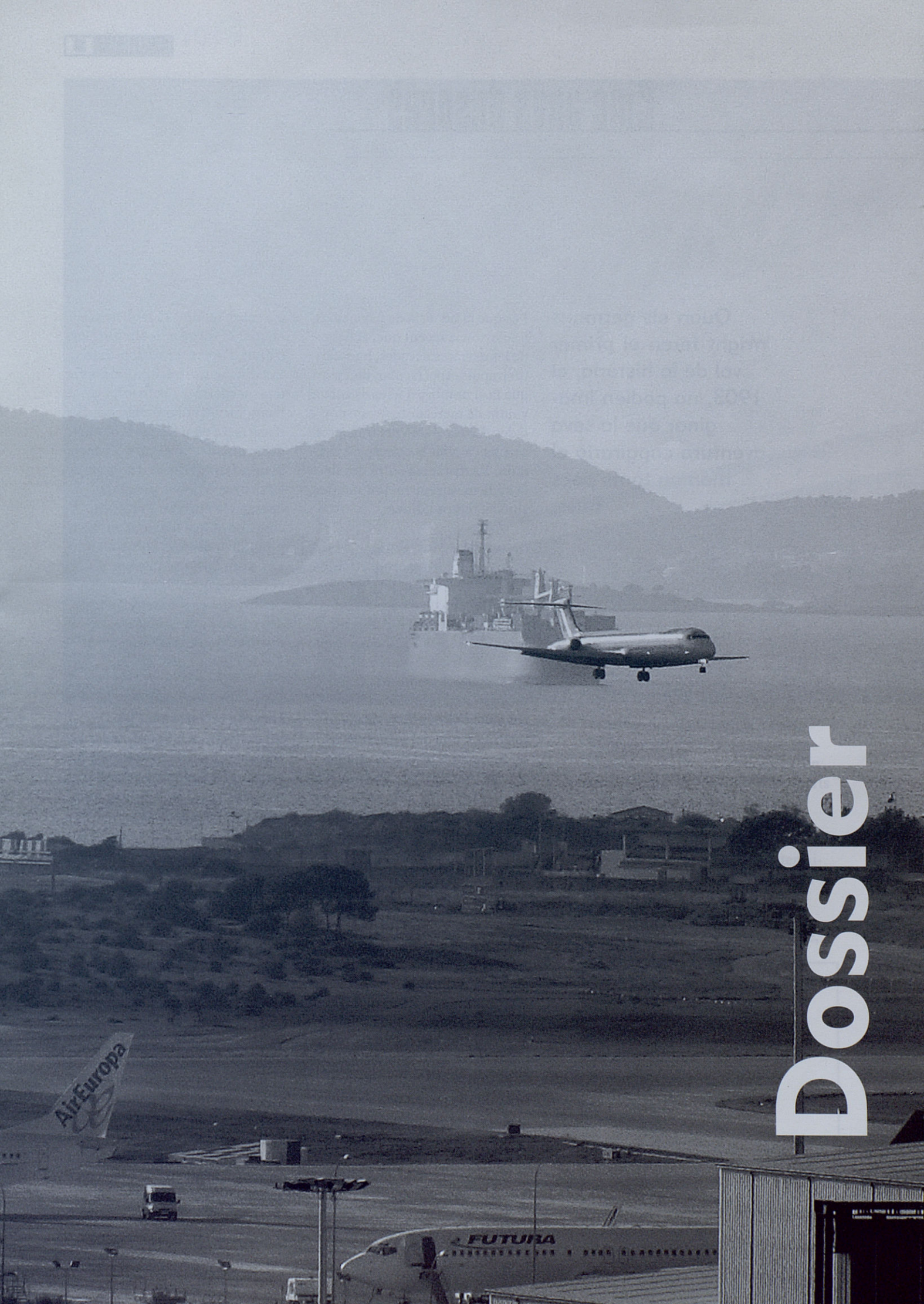
Els riscos són evidents. El viatge es pot atomitzar i diversificar tant que ens vegem obligats a compartir els turistes amb moltes altres destinacions. El que passa és que com que la tendència també és que hi hagi un increment del nombre de persones que poden fer turisme, aleshores, resulta que el pastís per repartir es fa més gran i, per tant, te'n pot tocar el mateix bocí.

Un segon risc és més psicològic. El disseny individual del viatge provoca incertesa en l'hoteler. L'hoteler s'havia avesat a tenir les reserves fetes amb molta d'antelació. El majorista de viatges li contractava l'establiment moltes vegades amb una garantia d'ocupació. La conseqüència d'això és que l'empresari no feia cap esforç de comercialització i vivia en una tranquil·litat que tal vegada puguem qualificar d'excessiva. Ara, l'hoteler ha de viure en el *last minut* sense garantia, i això, poc o molt, l'obliga a fer ofertes per guanyar clients i l'obliga a situar-se en un mercat molt més obert.

Tot i els riscos, també hi ha avantatges. Perquè a través del baix cost i els webs la intermediació del majorista de viatges perd pes específic. El control oligopolista que exercien els majoristes pot entrar en crisi. I deim que pot entrar en crisi perquè els majoristes de viatges mateixos maniobren per situar-se en aquest nou món de les companyies de baix cost i els viatges de disseny individual.

A més a més, les Balears reuneixen unes condicions que les fan més atractives per al baix cost. Uns aeroports amb gran capacitat. Unes condicions de seguretat més o manco òptimes pel que fa tant al trànsit aeri com al nivell de contractació jurídica. Una situació geogràfica que ens fa més pròxims que altres destinacions competidores.

Les companyies de baix cost són un element important i d'aparició relativament recent dins el món del turisme. Un país, com el nostre, basat de manera excessiva en el monoconreu turístic no pot deixar de conèixer i reflexionar sobre els canvis que es produeixen en aquest sector econòmic. Per a les Balears, les platges i la mar, d'una banda, i, de l'altra, els aeroports són instruments cabdals del nostre benestar i de la generació de riquesa. Qualsevol canvi que hi hagi en aquests instruments ha de merèixer la nostra més deixondida atenció. La capacitat d'adaptació als canvis en el mercat i en la demanda és una de les característiques que et poden permetre mantenir el lideratge.



Dossier

Cinc anys després

FRANCESCA VIVES

Quan els germans Wright feren el primer vol de la història, el 1903, no podien imaginar que la seva aventura capgiraria el món en tants pocs anys.

I és que la història de l'aviació és una història recent que, al llarg de les darreres dècades, ha sofert un impuls espectacular, tant pel que fa al nombre d'usuaris com al volum de mercaderies transportades. La revolució del transport aeri ha canviat la concepció del món. La distància entre dos llocs ja no la mesurem en quilòmetres, sinó en temps i diners.

Saturació de les infraestructures aeroportuàries

Aquest creixement del trànsit aeri arreu del món ha desbordat totes les previsions i ha col·locat les infraestructures al límit. De fet, la Unió Europea, el passat mes de setembre, obrí una consulta pública dirigida als distints actors del sector per tal de posar en funcionament una sèrie de mesures per fer front a la falta de capacitat dels principals aeroports europeus durant els propers anys.

Segons un estudi encarregat recentment per la Comissió, els 20 aeroports més grans de la UE, entre els qual destaquen Madrid, Barcelona i Palma, estaran congestionats.

Malgrat les previsions sobre el fet que els aeroports europeus incrementin la seva capacitat un seixanta per cent d'aquí al 2025, sembla que, com a màxim, podran absorbir el doble del volum de trànsit que el 2003, la qual cosa suposa que un 17% de la demanda no podrà ser atesa.

'Slots' aeroportuaris

Davant aquest escenari hi ha una

paraula clau dins el món aeronàutic: es tracta dels famosos *slots* o drets d'operació aeroportuària, és a dir, l'autorització administrativa que permet efectuar les maniobres d'enlairament o d'aterratge en una franja horària determinada. En el cas d'Europa, és necessari disposar d'aquesta autorització prèvia per poder operar a la majoria d'aeroports, cosa que obliga les companyies a programar els seus vols amb un any d'antelació, com a mínim, per tal de poder obtenir aquests permisos. Les sol·licituds es fan dos cops a l'any (gener i agost) al coordinador de *slots*, que, en el cas de l'Estat espanyol, és competència d'Aena (Aeroports Espanyols i Navegació Aèria). Una cop rebudes totes les sol·licituds, cada coordinador ha d'avaluar les peticions segons la capacitat dels distints recintes aeroportuaris i ha d'aplicar unes regles de joc establertes a escala internacional.

Quan una línia aèria realitza un vol entre dos aeroports i mantén la mateixa franja horària unes quantes temporades consecutives, adquireix els denominats «drets històrics» per fer el mateix trajecte a la mateixa hora, un privilegi molt valuós que suposa un dels principals actius de qualsevol companyia aèria. Per mantenir aquests drets, és imprescindible utilitzar l'*slot*, com a mínim, un 80% dels dies de cada temporada (estiu o hivern).

Si un operador, per determinades circumstàncies, sap que no podrà utilitzar l'*slot* que li han assignat prèviament, té l'obligació de



«tornar-lo» perquè el coordinador el pugui adjudicar a una altra empresa. Aquest tràmit no sempre es compleix a causa de la forta competència i del fet que, a determinats aeroports, els *slots* tenen un valor incalculable. Amb raó alguns autors afirmen que «qui té un *slot* té un tresor» i encara més amb els temps que corren i amb la irrupció de companyies de baix cost, cada cop més nombroses i amb un increment

constant del nombre de passatgers transportats. Teòricament, els coordinadors de cada estat han de controlar que no es produeixin irregularitats, i òbviament tenen l'obligació d'actuar amb total independència. Però una cosa és la teoria i l'altra la pràctica, perquè, en alguns casos, l'adjudicació dels *slots* aeroportuaris ha acabat davant els tribunals de la mà de companyies aèries que s'han

sentit perjudicades injustament. L'increment del trànsit aeri de les darreres dècades ha desembocat en una situació de saturació d'aeroports tan significatius com Londres-Heathrow, Frankfurt, Madrid, Barcelona, o Palma en temporada alta. Això ha provocat que determinats aeroports secundaris, en pocs anys, hagin incrementat enormement el nombre d'operacions. Un fet que s'ha de remarcar és que,

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca



després de la crisi provocada pels dramàtics esdeveniments de l'11-S, el sector aeronàutic patí una forta reestructuració. Algunes empreses, amb problemes econòmics que venien d'enrere, aprofitaren el moment per declarar-se en fallida. Tot plegat va contribuir que algunes companyies de baix cost consolidessin la seva presència dins el mercat, ja que els va permetre incrementar freqüències i començar a operar a noves destinacions, gràcies, precisament, a l'adquisició de *slots* que havien quedat vacants a causa de la crisi.

Uns cuants conceptes imprescindibles vinculats a la navegació aèria

És obvi que el transport aeri està lligat tant als aeroports, entesos

com una àrea definida dins un territori, com a l'estructura i la gestió de l'espai aeri.

Recordem que en els anys seixanta es trenca l'equilibri entre demanda i capacitat d'aquest espai. Aquesta ruptura, associada a les mesures proteccionistes unilaterals dels distints estats europeus, genera greus problemes a l'hora de gestionar els fluxos de trànsit aeri.

El 1979, s'arriba a un acord entre diferents estats per intentar una gestió conjunta que millori la situació. Els resultats no són òptims, ja que els centres de control segueixen actuant de manera independent, sense tenir en compte les repercussions que té la seva gestió sobre els altres. El pas següent consisteix a crear cinc unitats centrals: Frankfurt, París, Londres, Madrid i Roma, però les sobrecàrregues de l'espai

i les demores persisteixen. El 1988, es pensa en un pla que prevegi una sola Unitat Central de gestió per a tota l'àrea de responsabilitat de la regió europea (exceptuant els territoris que formaven l'antiga Unió Soviètica). El desenvolupament d'aquest projecte s'encarrega a l'agència Eurocontrol, organisme fundat el 1960. Es forma un equip de feina integrat per membres de les administracions estatals i els representats de les distintes empreses integrades dins el sector de la indústria aeronàutica. Aquesta Unitat Central, amb seu a Brussel·les, assumí responsabilitats de manera gradual i arribà a tenir plenes competències el 1996, és a dir, fa deu anys. Des de llavors, la gestió de l'espai aeri europeu està centralitzada i Eurocontrol té en marxa nombrosos projectes que permetran generar una capacitat extra de l'espai aeri europeu per tal de poder fer front al fort augment de la demanda prevista per als propers 15 anys.

Seguretat, un concepte clau

Segons Eurocontrol i OACI, seguretat és sinònim d'estat lliure de perill, i aquest és precisament el major repte del sector aeronàutic.

Si mirem els dos darrers anys, ens trobem amb la paradoxa que el 2004, segons IATA (Associació Internacional de Transport Aeri), ha estat l'any més segur de la història de l'aviació pel que fa a vols comercials. Moriren 428



**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

Conceptes

Eurocontrol: Organisme europeu per a la seguretat de la navegació aèria fundat el 1960. Entre d'altres, la seva funció consisteix a dissenyar i desenvolupar estratègies de seguretat aèria, programes tècnics de recerca, desenvolupament i formació. També s'ocupa d'elaborar les distintes bases de dades. La seu d'Eurocontrol és a Brussel·les.

CFMU (Central Flow Management Unit): Unitat Central d'Eurocontrol de gestió dels fluxos de trànsit dins l'espai aeri europeu. La seu central és a Brussel·les. La CFMU coordina i calcula el repartiment dels *slots* de navegació aèria per a tota la regió europea. Té un paper fonamental a l'hora de gestionar la capacitat de l'espai aeri.

Cel únic (Single European Sky): És un projecte elaborat per la Comissió Europea amb la finalitat de crear un cel únic a Europa. La finalitat que es pretén és una reestructuració de l'espai aeri europeu que possibiliti una gestió més racional de l'espai aeri i que incrementi tant els nivells de seguretat com la fluïdesa de la circulació aèria.

Slot (dret) de navegació aèria: Franja horària adjudicada a una aeronau per fer el recorregut d'un espai aeri determinat segons dos punts virtuals definits per coordenades geogràfiques. L'atribució dels *slots* és un factor determinant per garantir la fluïdesa de l'espai aeri i possibilitar la puntualitat dels vols. Per autoritzar un *slot* de navegació aèria, és imprescindible presentar un pla de vol, si és possible amb tres hores d'antelació. L'organisme encarregat d'autoritzar o denegar els *slots* és Eurocontrol, mitjançant el CFMU. Els *slots* aeroportuaris i els de navegació aèria no es tenen en compte entre si i tenen una tramitació absolutament diferenciada.

Pla de vol (Flight plan, FPL): És el formulari que remet el pilot als serveis de control aeri. S'hi especifica el tipus d'aeronau, l'hora prevista per a l'enlairament, el nivell de vol i la velocitat, l'aeroport de destinació, les indicacions sobre el nombre de passatgers i el tipus d'equipatge que transporta per si durant el trajecte es presentés una situació d'emergència.

OACI (Organització Internacional d'Aviació Civil): És un organisme vinculat a l'ONU amb seu a Montreal. S'ocupa de tots els temes vinculats amb la indústria aeronàutica i de desenvolupar una normativa que abraça tots els estats del món.

ECAC: (European Civil Aviation Conference) Conferència Europea d'Aviació Civil. Organització interestatal fundada el 1955 que té com a funció principal el desenvolupament eficaç, segur i continuat del trànsit aeri damunt el continent europeu.

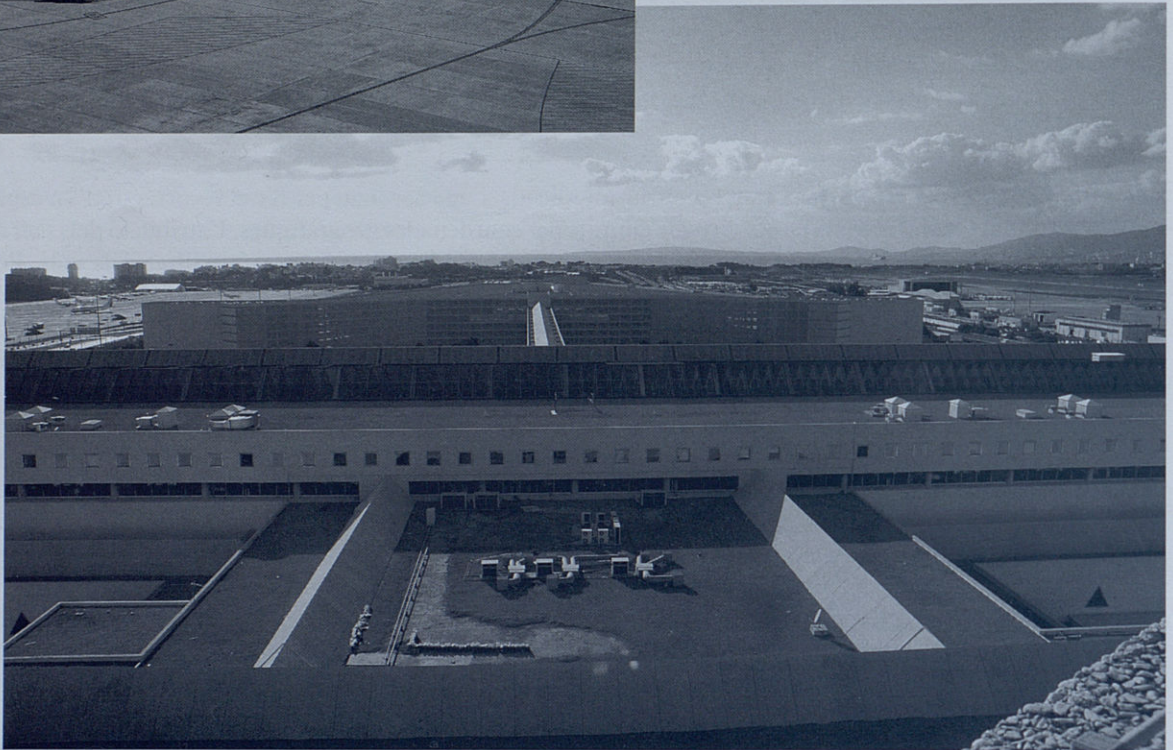
persones sobre un volum de 1.800 milions de passatgers, el nombre és similar al del 1945, amb només 9 milions d'usuaris. Unes xifres ben diferents del 2005 si considerem que, en tan sols trenta-tres dies, es varen produir sis accidents de vols comercials. Aquestes xifres resulten fatídiques per a un mercat que basa tot el seu desenvolupament a mantenir uns paràmetres de seguretat molt estrictes. Els accidents del passat estiu han provocat un polèmic debat que ha arribat als més alts nivells de la política internacional. Els estàndards de seguretat han estat

molt qüestionats, i països com França, Bèlgica, Regne Unit, Itàlia i Suïssa han decidit publicar les seves llistes negres de línies aèries poc segures sense esperar una llista única elaborada per la Unió Europea extensible als 25 països que la conformen. El Govern espanyol, de moment, no ha publicat la seva, ja que és més partidari d'esperar aquesta llista conjunta, que previsiblement entrarà en vigor el primer semestre del 2006. El Sindicat Espanyol de Pilots de Línies Aèries (SEPLA) exigeix una reacció immediata, ja que es produeix el cas que determinades companyies no poden operar en

un país de la Unió Europea, però sí que ho poden fer al país veí. Un exemple el trobem en el cas Air Mauritanie, que vola de Nuadibu a Las Palmas tres pocs dies per setmana i està vetada pel Regne Unit. Com aquest cas n'hi ha d'altres.

Són segures les companyies de baix cost?

Les companyies de baix cost responen a una sèrie de canvis que ha experimentat el turisme a escala mundial. Aquestes línies aèries ofereixen a l'usuari la possibilitat de fer dos viatges pel preu al qual abans en feien un.



El fet que unes quantes companyies de baix cost (Helios, Mandala, West Caribbean...) s'hagin vist involucrades en els fatídics accidents aeris del passat estiu ha provocat dubtes, en certa manera raonables, sobre la seva seguretat. Fins i tot s'han deixat sentir veus,

no sabem si interessadament o no, que insinuen que es retallen despeses a costa de la seguretat. El que sembla una evidència és que no es pot generalitzar, i el *quid* de la qüestió rau a destriar les companyies que compleixen amb els protocols de seguretat dictats per

l'OACI i les que no, indistintament que siguin de baix cost o tradicionals.

Un altre punt fonamental són les inspeccions per tal de detectar irregularitats abans de volar.

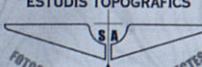
***Francesca Vives Amer és geògrafa.**

EL MIRALL
amb el suport de



Consell de Mallorca

ESTOP
ESTUDIS TOPOGRÀFICS



- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

Les línies aèries de baix cost: un fenomen passatger?

NADAL BURGUERA I JAUME ESCALAS

Els impactes són múltiples, no tan sols en la manera de volar, en la revolució dels preus, sinó també en una redistribució del sector turístic deguda a les grans onades de passatgers.

El que coneixem com a primer vol de baix cost es va enlairar de l'aeroport de Dallas, als Estats Units, l'any 1971. A partir d'aquest moment començà una lluita ferotge entre les principals companyies del país amb l'objectiu de fer-se un lloc dins un ampli mercat que estava a punt d'esclatar. A causa de les dimensions dels EUA, el transport aeri és la via més utilitzada, ja que redueix de manera significativa el temps de recorregut entre els principals nuclis urbans i els centres de negocis.

A Europa no es va començar a implantar aquesta tipologia fins al 1993 per la desregulació del sector, que va permetre que les noves companyies poguessin competir amb les tradicionals. A mesura que passaven els anys aquestes es feien un petit lloc dins el mercat, i fou finalment el 1997 amb la liberalització quan entraren de ple dins les nostres vides.

En els darrers anys aquestes companyies s'han fet populars i l'any 2004 la seva quota de mercat a Europa era del 8,5%. Però el més significatiu són les previsions de futur, ja que s'espera que aquesta quota augmenti i se situï el 2010 entorn del 30%. Precisament és aquest el tant per cent actual als Estats Units, on el sector ja és més madur.

Els canvis que ocasionen

Es poden assenyalar uns canvis que són essencials per entendre el gir de 360° que s'ha produït en el sector aeri, i especialment també en el sector turístic, des de la irrupció d'aquesta nova tipologia de línia aèria.

La irrupció de les baix cost ha provocat una reducció dels preus dels bitllets. Aquest fet ha implicat alhora un canvi en les estratègies de les altres companyies; les principals afectades han estat les dedicades a vols xàrter. Aquestes han vist com la competència era ferotge i per tant o han desaparegut, o bé han establert tota una sèrie de vols regulars per atreure clients.

També hi ha hagut una aparició sobtada d'altres modalitats d'empresa lligades a les línies aèries de baix cost. Parlem, doncs, de la creació d'empreses dedicades a altres segments de l'oci i el turisme de preus més reduïts, com, per exemple, Easy Rent a Car, Easy Cinema, etc. La introducció de nous operadors i la creació i la implantació a Europa de majoristes de viatges dedicats al públic amb rendes més baixes (Discount Travel) i que afavoreixen l'ús d'aquestes companyies.

A més han provocat uns canvis significatius en la distribució dels passatgers. En la darrera dècada, hi ha hagut una revaloració d'algunes destinacions turístiques a causa, fonamentalment, de l'arribada de línies aèries de baix

Les línies aèries de baix cost estan a l'ordre del dia. D'ençà que es varen implantar primer als EUA devers la dècada dels 70 i després a Europa a partir de la liberalització del mercat devers els principis dels 90, han canviat les pautes dels vols arreu del món.



cost. En algunes grans regions, com l'àrea de París o Londres, s'ha aconseguit una desestacionalització, ja que aquestes companyies reparteixen els vols a aeroports de segona categoria. I en altres zones com a Mallorca, les companyies de baix cost han possibilitat un turisme de segona residència.

La irrupció d'aquestes companyies ha suposat un augment del comerç electrònic, a més de més publicitat via Internet. En els darrers anys aquest comerç ha augmentat moltíssim principalment perquè moltes companyies únicament venen bitllets de forma virtual. A més, aquesta revolució ha afectat també les companyies aèries tradicionals (com Iberia), que també, coincidint amb la difusió d'altres productes per Internet, han obert un portal a Internet per tal d'oferir un millor servei als possibles clients.

Els seus secrets

Com poden oferir aquests preus?, aquesta és la pregunta que es fa molta gent. Tot seguit s'exposen les estratègies més comunes que segueixen aquestes companyies per tal de captar clients amb vols econòmics.

- Treballen amb plantilles molt reduïdes, la majoria amb contracte temporal. El personal és molt jove, amb poques hores d'experiència i, per tant, amb menys «caixet» a l'hora de cobrar.
- Les companyies no tenen oficines físiques, o sucursals, a les ciutats. Únicament es poden comprar els bitllets per Internet i a l'aeroport es facilita a l'usuari la targeta d'embarcament el mateix dia del vol.
- Tenen uns costos de distribució quasi mínims, ja que no depenen de cap intermediari

(majorista, agència de viatges tradicional) per realitzar la venda de bitllets.

- Algunes companyies fins i tot no proporcionen bitllets per estalviar-se paper. Únicament es facilita al viatger un localitzador.
- Tenen una flota d'avions ajustada a les seves característiques de vol per tal d'estalviar combustible i intentar omplir sempre els trajectes.
- Tenen uns horaris ajustadíssims perquè l'avió estigui tan poc temps com sigui possible a terra i surti més rendible la inversió.
- Viatgen a aeroports secundaris per pagar menys taxes aeroportuàries.
- Durant el vol redueixen al mínim els seus serveis, de manera que si un passatger vol una beguda o un diari l'ha de comprar.

Les xifres de les línies aèries de baix cost

Les línies aèries de baix cost tenen avui en dia unes repercussions mundials impressionants. A mesura que el temps avança, aquestes s'introdueixen amb més força dins el mercat. El 9 de maig de 2005, segons José J. Martín del web <Invertia.com>, «Un de cada vuit vols del món està operat per una línia aèria de baix cost.» I continua dient: «A més, un dels fets més importants que cal ressaltar és que el nombre de vols s'ha recuperat per primera vegada des de l'11-S.»

La competència que generen és tan gran que empreses de prestigi, com Iberia, que abans era la companyia de bandera per excel·lència, s'han de plantejar adquirir una companyia de baix cost o fins i tot segregar una part de la seva flota per destinar-la a aquest finalitat. Segons el president de l'Associació Espanyola de Companyies Aèries (AECA), Felipe Navío: «Aquestes són les companyies que més demanen els usuaris, per tant, s'ha d'assumir la gran competència que tenen, ja que el més beneficiat serà el consumidor.» Observant les dades del trànsit aeri del primer trimestre de l'any 2005, un 12% de les operacions i un 15% dels seients disponibles a escala mundial pertanyen a línies aèries d'aquesta tipologia (font: Consultora OAG). L'evolució és brutal, ja que el mes d'abril del 2001 aquestes companyies només suposaven un 5% dels vols i representaven un 8% dels seients. I només a Europa, amb un any, des de l'abril del 2004, hi ha un 24% més de vols operats per companyies de baix cost. Per exemple, la companyia irlandesa Ryanair comptabilitza més de 28 milions de passatgers des de l'abril del 2004 fins a l'abril del 2005.

La dada més significativa que preveu la consultora OAG no és el gran creixement que ha experimentat i que experimenta

COMPANYIES DE BAIX COST	PASSATGERS
AIR BERLIN	7.671.740
EASYJET	6.089.829
RYANAIR	5.913.184
CONDOR	3.578.774
VUELING AIRLINES	2.535.510
MYTRAVEL AIRWAYS	3.106.272
BMIBABY	1.015.534
STERLING EUROPEAN AIRLINES	861.668
VIRGIN EXPRESS	758.597
HAPAG LLOYD EXPRESS	500.251
GERMANWINGS	483.689
AER LINGUS	707.941
BRITISH MIDLAND AIRWAYS	309.519
NORWEGIAN	86.720
Altres	83.092
Total	33.702.320
TOTAL DE PASSATGERS (2004)	166.146.198

Font: Elaboració pròpia amb dades d'AENA.

el nombre de vols (2,27 milions de vols el mes d'abril), sinó que en els pròxims mesos es preveu que apareguin 160 noves companyies de baix cost.

Segons les dades de l'OAG, és a Europa on precisament es concentren les principals companyies de baix cost i on el creixement del trànsit aeri any rere any es cada vegada més gran (un 7% anual). I per ser concrets, Espanya és el territori on aquest percentatge és més elevat, fins a un 9%, del qual les línies aèries de baix cost representen un 40% del creixement en trànsit a Espanya i des d'Espanya.

En la taula següent hi ha les principals companyies de baix cost que operen a l'Estat espanyol. Si ho comparem amb el total de passatgers encara no és una xifra significativa, però si l'evolució és l'esperada en els

pròxims anys el percentatge creixerà.

Per posar un exemple de l'evolució meteòrica que aconsegueixen algunes d'aquestes companyies, ens fixarem en un cas recent, Vueling, una companyia que només té uns 4 anys d'existència i que ofereix vols a les principals ciutats del territori (Barcelona, Valencia, Bilbao, Màlaga o Palma) i també a ciutats estrangeres com Brussel·les, Roma, Milà o París.

Com es pot veure, les xifres augmenten de forma espectacular. Només per a l'any 2005 la companyia esperava una facturació de 115 milions d'euros, cosa que suposa un increment d'un 40% respecte de les previsions inicials. I pel que fa al nombre de passatgers, només aquesta companyia en transporta més de 2,5 milions.

Vueling Airlines	01/07/2004	01/01/2006
Equip humà	90	420
Flota Airbus A320	2	9
Rutes diàries	4	20
Vols diaris	16	58
Passatgers transportats	0	2.500.000

Font: www.vueling.com.

Els impactes que generen

Les línies aèries de baix cost han suposat una gran revolució en els sistemes de transport i en l'era de les comunicacions. Però així i tot no estan absents d'inconvenients i generen tota una sèrie d'impactes. Aquests podríem dir que són principalment econòmics, malgrat que també afecten la societat, ja que arriben a canviar la manera de fer les coses. Podem parlar de tres impactes fonamentals:

- Les companyies de baix cost no ajuden a permeabilitzar les regions, és a dir, s'afavoreix un trànsit de punt a punt. Estableixen un sistema basat en l'aeroport de connexió (*hub*), en el qual hi ha un aeroport macrocefàlic que és el que reenvia vols als altres. Malgrat que aquestes companyies utilitzin aeroports de segona i tercera categoria, només uneixen dues ciutats, dos punts.
- En alguns casos, principalment en llocs turístics, provoquen un gran desenvolupament immobiliari i l'aparició de moviments especulatius a

les zones de destinació.

L'activitat del turisme es desenvolupa tant que no s'ajusta al model territorial. Lligat a això els comerços i els habitatges també creixen desorbitadament.

- A la majoria de països on hi ha companyies pròpies (i principalment els que varen ser impulsors a Europa del fenomen, com Anglaterra i Alemanya) la població, gràcies a les ofertes, tendeix a viatjar en comptes de fer turisme local. Per tant, es desestabilitza el sistema turístic de la zona i es necessita crear grans campanyes publicitàries a favor de la regió.

Avantatges i inconvenients que presenten

Encara que elaborem una llista dels avantatges i dels inconvenients que tenen les línies aèries de baix cost, aquesta estarà molt subjecta a la percepció de cada un i a les seves preferències a l'hora de volar. No pensarà el mateix un jove que té ganes de viatjar per Europa i conèixer món que un professional que es fixi en la qualitat del servei i la seguretat. Però així i tot aquestes companyies tenen una sèrie de característiques positives o negatives:

AVANTATGES	INCONVENIENTS
Preus baixos	No retornen els diners
Puntualitat dels vols	Màxim 15 kg d'equipatge
Avions nous	Qualsevol servei a l'avió té un preu
	Operen amb aeroports petits, més incòmodes i mal comunicats

Font: Elaboració pròpia.



El baix cost a les Illes Balears

La repercussió que tenen aquestes línies aèries a les Illes Balears és diferent a la viscuda fins ara amb altres tipologies com les de vols regulars i xàrter. Des d'un primer moment són les acaparadores dels horaris i de les pistes. Les línies aèries de baix cost, seguint la lògica abans explicada, no haurien de volar a Palma, ja que es tracta d'un aeroport de primer ordre i, per tant, han de pagar unes taxes més cares. Però com que les Illes en general i Mallorca en particular són una gran destinació turística i residencial, les companyies de baix cost també hi operen. Aquestes són les que realment desborden el centre de control de Palma.

A l'aeroport de Son Sant Joan provoquen aglomeracions que han de ser solucionades pel Servei de Gestió Aèria, el director del qual, Toni Soler, ens comenta que aquest tipus de companyia és un poc conflictiva, ja que totes volen arribar a la millor hora per tal de satisfer el client. La capacitat d'acollida màxima de Son Sant Joan és de 60 avions per hora, i a les hores punta aquesta quasi es veu desbordada.

En la taula següent podem veure reflectits el total de passatgers arribats a l'aeroport de Son Sant Joan el 2005. Si observam la xifra total del 2004 i la comparam amb el total de passatgers que arriben amb companyies de baix cost ens podem fer una idea de la gran incidència que tenen avui en dia. El cas de Mallorca, però, encara

COMPANYIES DE BAIX COST	PASSATGERS
AIR BERLIN	4.297.223
CONDOR	1.517.036
HAPAG LLOYD EXPRESS	326.534
EASYJET	833.415
MYTRAVEL AIRWAYS	389.966
BMIBABY	268.479
VUELING AIRLINES	144.966
GERMANWINGS	98.241
STERLING EUROPEAN AIRLINES	49.300
VIRGIN EXPRESS	37.785
Altres	7.012
Total	7.969.957
TOTAL DE PASSATGERS (2004)	20.416.083

Font: Elaboració pròpia amb dades d'AENA.

és més especial pel seu funcionament com a aeroport de connexió d'Air Berlin. Actualment, aquesta és una de les companyies amb més vols realitzats des de les Illes. Malgrat que començà amb uns preus realment econòmics, a poc a poc s'ha adequat a les tarifes del mercat. Així i tot és la principal unió entre Alemanya i la Península. El paper que té Mallorca en el seu sistema és fonamental, ja que és el punt de recollida i redistribució de la majoria de vols de la companyia. L'estratègia consisteix a tenir l'aeroport de Palma com a punt receptor de tots els vols que volen des d'Alemanya a la Península i a les Illes, i una vegada arribats aquí els passatgers són distribuïts de nou als avions que els portaran al punt de destinació. D'aquesta manera s'estalvien línies directes de punt a punt que no sempre tenen

l'avió al complet. A Palma s'uneixen els passatgers de les diferents destinacions i aquests són portats a la destinació final. Encara no es pot parlar d'una certa desestacionalització de les Illes gràcies a aquestes companyies, però sí que podem pensar en un trànsit aeri més regular durant tot l'any. El fet cert i segur és que amb les companyies de baix cost encara és més fàcil viatjar i, per tant, arribar a les Illes en qualsevol moment de l'any no serà un problema.

(Aquest article forma part d'un treball de l'assignatura Geografia dels Transports impartida per Joana M. Seguí a la Universitat de les Illes Balears.)

***Nadal Burguera Garí i Jaume Escalas Prats són estudiants de Geografia a la Universitat de les Illes Balears.**

EL MIRALL amb el suport de



**Generalitat
de Catalunya**



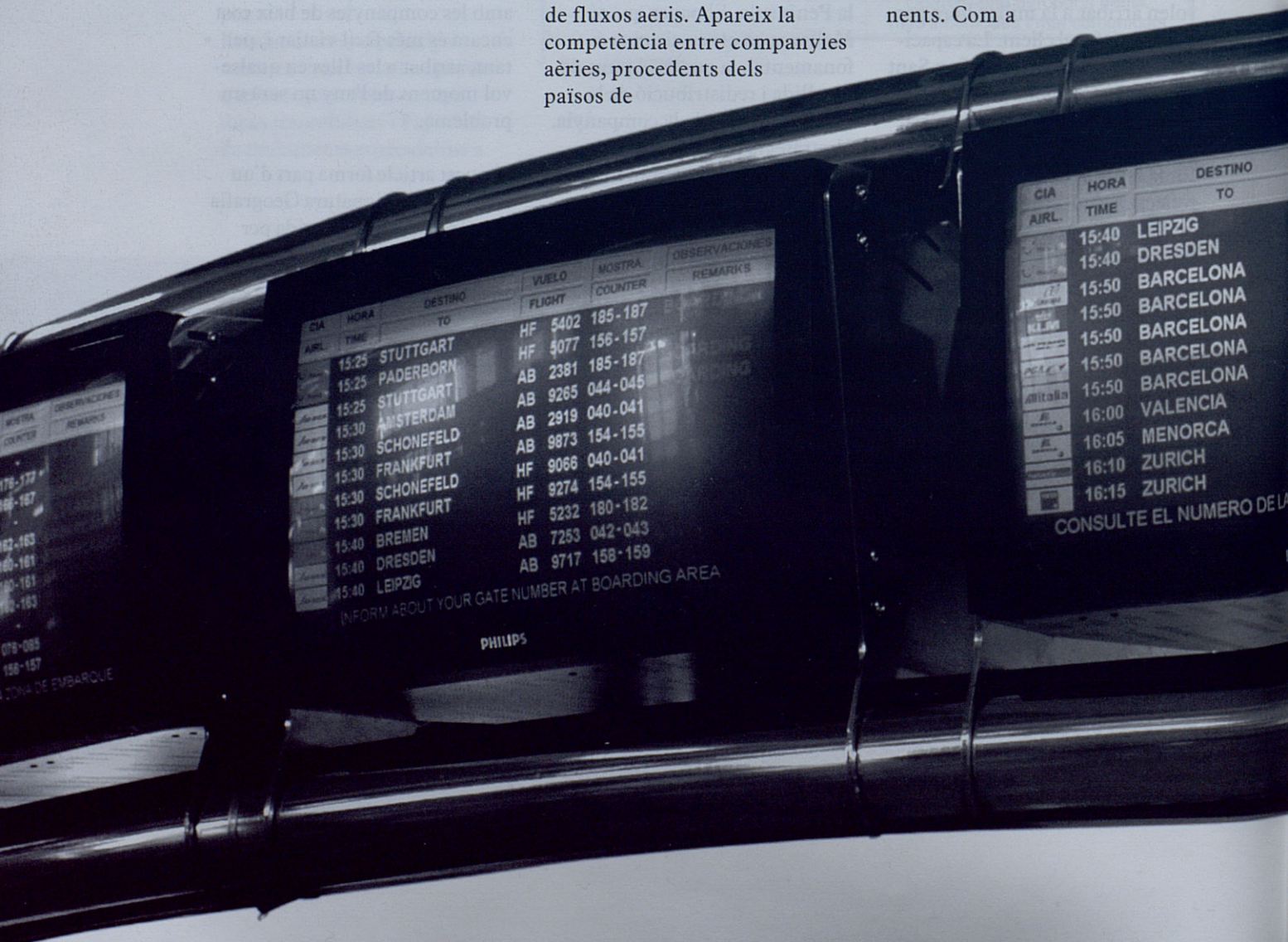
La liberalització del transport aeri i les noves modalitats de fluxos a Son Sant Joan

JOANA MARIA SEGUI

L'aeroport de Palma, caracteritzat, des del començament, pel trànsit internacional, inicia l'enlairament als anys seixanta, amb els vols xàrter, contraposats als regulars, marcadament domèstics. Ha passat per totes les etapes d'interdependència turisme-transport, i ocupa, avui, el dotzè lloc dels aeroports de l'Europa dels 25 en trànsit total. La liberalització completa del mercat aeri a la Unió Europea, l'any 1997, coincideix amb la construcció del nou aeroport i amb l'establiment de canvis en el sistema de fluxos aeris. Apareix la competència entre companyies aèries, procedents dels països de

la UE, en l'explotació del trànsit regular dintre de cada país i entre aquests, que acaba amb el concepte anacrònic de companyies de bandera.

Alhora, es desactiven algunes de les raons de l'aparició del vol xàrter. Es desenvolupen, igualment, noves estratègies comercials en el mercat europeu i mundial dels transports: es creen noves companyies i se'n fusionen d'altres i, sobretot, es produeixen aliances per compartir despeses i clientela que inclouen companyies, fins i tot, dels diferents continents. Com a



conseqüència, una nova tipologia de fluxos radials, anomenats de concentració i distribució (*hub i spoke*), s'imposen als que hi ha fins ara de punt a punt, és a dir, d'aeroport d'origen a aeroport de destinació (propis del trànsit xàrter i del regular, anterior a la liberalització). Noves modalitats empresarials, com la de les companyies de baix cost, obren mercats perquè volar sigui, encara, més accessible.

Tots els canvis esmentats es reflecteixen en els constants augments de trànsit a Son Sant Joan. Entre 1980 i 1990, l'increment fou d'un 53% del passatge (7.392.779 i 11.334.228 passatgers respectivament). L'any 1997, en què finalitza la liberalització, es registra un trànsit de 16.562.090 passatgers, un 46% més que el 1990. Finalment, el 2004 s'han assolit 20.416.023 passatgers,

amb un 23% d'augment respecte del 1997.

Els increments van paral·lels a l'augment de connexions aeroportuàries. Palma en manté amb 21 aeroports espanyols; 19 d'alemanys; 15 del Regne Unit; 2 d'Àustria, França i Portugal, i una connexió amb els aeroports de Bèlgica, Dinamarca, Holanda, Luxemburg, Noruega i Suïssa. Els vint anys de pertinença a la UE, complits el mes de gener del 2006, tenen un reflex en el nombre d'empadronats a la nostra comunitat, que, de ser tan sols 20.000, ha passat a més de 100.000 persones; en conseqüència, les necessitats de trànsit de tot tipus han augmentat i el sector s'ha readaptat al mercat de manera molt ràpida. Però no tan sols s'han produït increments en el trànsit d'avió i de passatgers a Son Sant Joan, sinó

que, com a conseqüència de les transformacions anteriorment esmentades, s'han experimentat canvis en la procedència i la tipologia dels fluxos que, breument, es ressenyen.

Apareixen les anomenades companyies de baix cost, una nova modalitat de transport regular de punt a punt, que funcionen amb costos empresarials inferiors als de les companyies tradicionals, fet que es reflecteix en un menor cost del bitllet. A Palma, l'estrena la du a terme Easy Jet, que, precisament, vol implantar una base a Espanya per entrar en el mercat regular nacional, de manera que procedeix a l'inrevés de les companyies de transport regular que tenen filials de baix cost. Una llista ben llarga de companyies de

VUELO FLIGHT	MOSTRA COUNTER	OBSERVACIONES REMARKS
F 9624	158-159	
F 9618	042-043	
X 6060	052-059	
L 3356	052-059	
F 4857	052-059	
GA 4060	052-059	
AZ 3021	052-059	
B 8633	086-101	
B 8496	086-101	
EL 033	062-063	
SWR 2151	064-067	

RTA EN LA ZONA DE EMBARQUE

CIA AIRL.	HORA TIME	DESTINO TO	VUELO FLIGHT	MOSTRA COUNTER	OBSERVACIONES REMARKS
UX	16:25	MADRID	6066	052-059	
AF	16:25	MADRID	4807	052-059	
PGA	16:25	MADRID	4066	052-059	
AZ	16:25	MADRID	3000	052-059	
KL	16:25	MADRID	3348	052-059	
EZY	16:35	GATWICK	5206	040-051	
IB	16:35	MADRID	0761	086-101	
IB	16:40	MENORCA	8494	086-101	
LTU	17:00	DUSSELDORF	187	014-017	
IB	17:05	IBIZA	8112	086-101	
JK	17:05	BARCELONA	5723	076-085	

INFORM ABOUT YOUR GATE NUMBER AT BOARDING AREA

PHILIPS



baix cost opera en aquests moments a Son Sant Joan. És, de fet, Air Berlin –una companyia alemanya, situada en un lloc intermedi entre les de baix cost i les de transport regular– la primera de l'aeroport de Palma en nombre de passatgers transportats (1.980.000 el 2003), seguida d'Air Europa i Spanair, Hapag Lloyd i

Condor. Dels 19.200.000 passatgers entrats i sortits al mateix any, en els cinc primers llocs s'hi troben tres companyies alemanyes que mouen el 28% de tot el passatge, amb quasi cinc milions i mig de passatgers, i la setena és, de nou, una altra companyia alemanya, la LTU. Si a més d'aquesta darrera hi afegim l'anglesa Britannia

Airways, situada en la vuitena posició, les xifres que mouen arriben als vuit milions i mig de passatgers, cosa que representa el 42% del trànsit total de l'aeroport. Precisament, un dels factors que ha provocat aquesta situació és la posició de l'aeroport de Palma com a centre de concentració (*hub*) d'algunes companyies



Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS



LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES



LLIBRES DE TEXT



DISCOS I CASSETTES



SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS



Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias
Pianer

Reparació, Restauració i Afinació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assessoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Mòvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias



alemanyes que operen a Espanya i Portugal des de l'any 2001 (Air Berlin i Niki diàriament, Condor i Hapag Lloyd els dimecres i els divendres, LTU els dimecres). De les ciutats europees s'aporta trànsit a Palma que, en un 41%, està de camí a altres destinacions de la Península i de Portugal. Si bé, inicialment, el trànsit es concentrava en els mesos de gener a març i els mesos de novembre i

desembre, a partir del 2003 es transporten passatgers de cap a cap d'any. L'increment entre l'any d'inici i ara ha estat del 344% del passatge (654.130 i 2.903.962 respectivament). La funció de centre de concentració i distribució de Son San Joan, que representa el 14% de la totalitat del passatge que hi entra i en surt, ha ajudat a minvar, lleugerament, l'estacionalitat del

nostre aeroport turístic i a diversificar-lo. És un nou *hub* que s'afegeix als de Madrid i Barcelona, els quals complien, fins ara quasi en exclusiva en el sistema aeroportuari d'Espanya, la funció de concentració i distribució de vols amb Europa.

***Joana Maria Seguí Pons,**
geògrafa, Universitat de les Illes
Balears.

borja moll, 8a baixos · 07003 · palma · 971 723 819 · 649 670 163 · ecografic@telefonica.net

ecografic
disseny

Nit màgica de la Cultura

L'auditori Sa Màniga, ple a vessar en el lliurament dels Premis 31 de Desembre

PERE BUENO

El passat dia 17 de desembre es va celebrar a l'auditori de Sa Màniga de Cala Millor la dinovena Nit de la Cultura. Els representants de les organitzacions socials, les entitats cíviques, els partits polítics i les institucions –i molts de socis de l'Obra Cultural Balear– no fallaren a la cita i ompliren a vessar l'auditori de sa Coma. La Nit de la Cultura fou retransmesa per TV3 a les Illes Balears i pel Canal 33 a tots els Països Catalans.

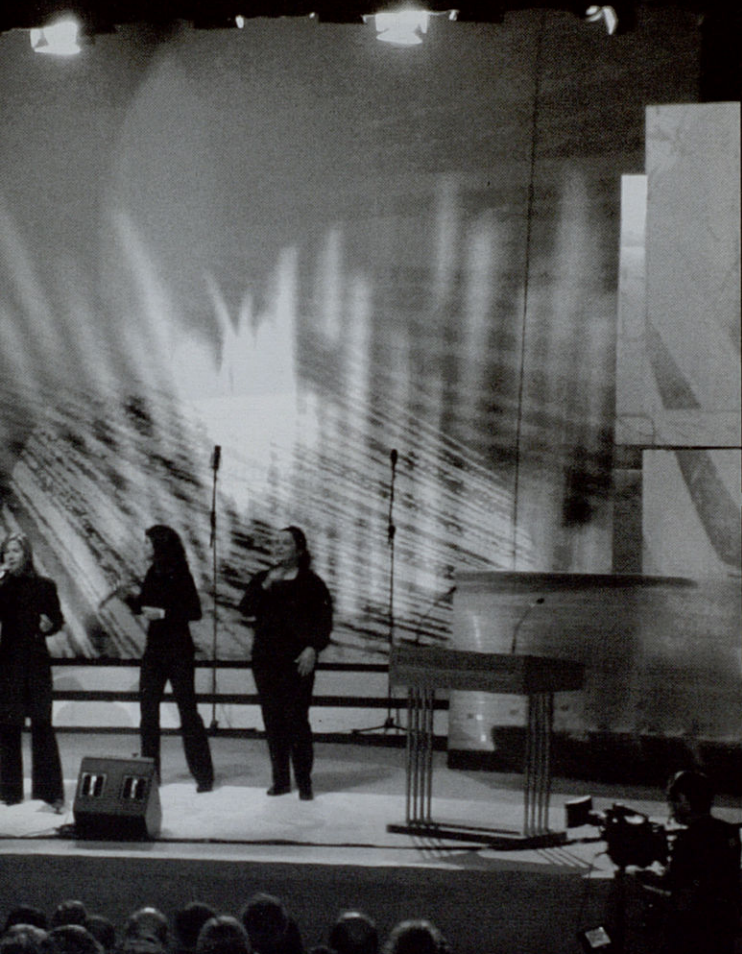
Dos eixos varen marcar la vetllada, a més de l'altíssim nivell dels músics convidats. D'una banda, l'homenatge a Guillem Fullana Hada d'Efak, en l'any en què en feia deu del seu traspàs. I, de l'altra, la unitat de la llengua catalana, entesa com a eina fonamental de cohesió social. De fet, la nit va ser una festa de les manifestacions musicals en català, un aparador excel·lent del gran moment en què es troben els nostres creadors.

Núria Solé (TV3) i Jaume Oliver (TVE) conduïren una vetllada que va encetar la Capella Mallorquina amb un solemne «Cant a Formentera». A continuació, Lloïl Bertran sorprenia l'auditori amb «Sopar de gala (tots ben col·locats)», una cançó intel·ligent, que va fer una repassada ràpida al món dels famosos relacionats amb Mallorca. Amb l'acompanyament d'Isaac Fonoll al piano, Bertran va continuar l'actuació amb la «Cançó del pobre Pi-Piu».

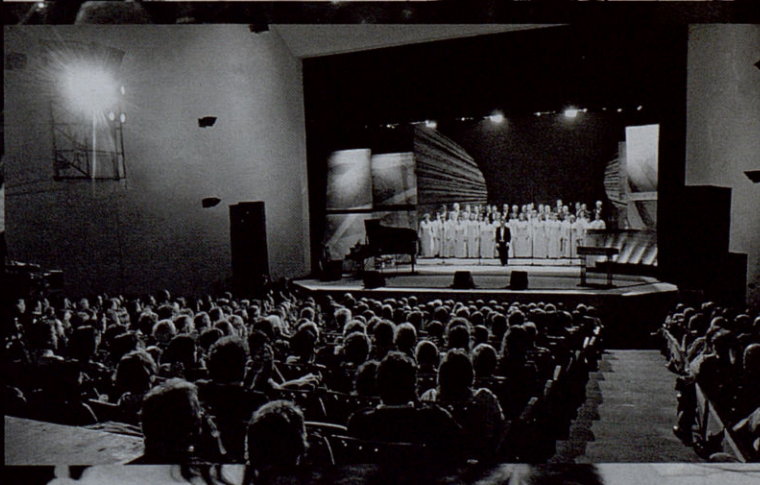
El batlle de Sant Llorenç des Cardassar, Mateu Puigròs, prengué la paraula per agrair que l'OCB hagués triat l'auditori de Sa Màniga per fer-hi el lliurament dels Premis 31 de Desembre i recordà que el municipi de Sant Llorenç és un dels principals actius turístics de Mallorca que, alhora, mira de servir la llengua catalana i la cultura i les tradicions pròpies de les Illes Balears.

El nou president de l'Obra Cultural Balear, Jaume Mateu, va marcar la línia d'actuació per als temps que corren: «Contra tot intent de ridiculitzar, minimitzar o anorrear sense complexos el prestigi a bastament demostrat de la nostra cultura, la catalana, hem de cloure barres i aixecar la veu, per dignitat», asseverava el flamant president. Mateu també apuntà la necessitat que les Illes Balears tinguin un nou Estatut d'autonomia digne.

Un dels moments més esperats de la nit, el més emotiu, va ser la interpretació a càrrec de Joan Pons (baríton) i Joana Pons (piano) de les darreres cançons escrites per Guillem d'Efak, que amb el títol d'*El darrer viatge* han estat arrançades pel mestre Antoni Parera Fons, director artístic de tota la vetllada. Cap Pela va repassar dos temes del seu repertori, «No som el rei» i «La dama de Mallorca». I el jove pianista Joan Martorell, que



l'any passat encetà la seva carrera en solitari amb *Capturant un sospir*, va executar «De dos en dos» i «Conte d'un mileni», acompanyat per Bernat Cabot (violí), Antoni Miranda (guitarra), Cèsar Franov (baix) i Jaume Roig (bateria). Joan Miquel Oliver tingué la col·laboració de la Capella Mallorquina per interpretar un «Inventari pis carrer Missió núm. 3, 2a» molt especial. A continuació, Oliver amb la seva banda (Toni Lara, baix; Pere Debon, bateria; Jaume Manresa, teclat) va cantar alguns temes dels seus dos discs (*Surfistes en càmera lenta* i *Live in Paris*). Les ocurrències del creador solleric arrabassaren la complicitat d'un públic totalment lliurat a l'espectacle que s'alçava dret per proclamar amb Joan Pons *La Balanguera*, en un final emotiu que donava la mesura de la unitat de sentiment dels assistents a la Nit de la Cultura 2005.



Premi 31 de desembre



**Premi Francesc de Borja Moll,
Postres Tudurí.**

Per la capacitat d'industrialització de les postres típiques de les Illes Balears amb la qualitat i la tradició com a insígnia i l'ús constant de la llengua catalana en l'etiquetatge dels productes.



**Premi Bartomeu Oliver,
Fira Teatre de Manacor.**

Per una trajectòria insuperable i una extrema-
da cura a l'hora de dissenyar una mostra teatral
plural que ha complert els primers deu anys.



**Premi Emili Darder,
Joan Sans Mercadal.**

Per l'empenta, la tasca de divulgació i les obres
publicades sobre el món dels jocs i les joguines
populars en l'àmbit educatiu.



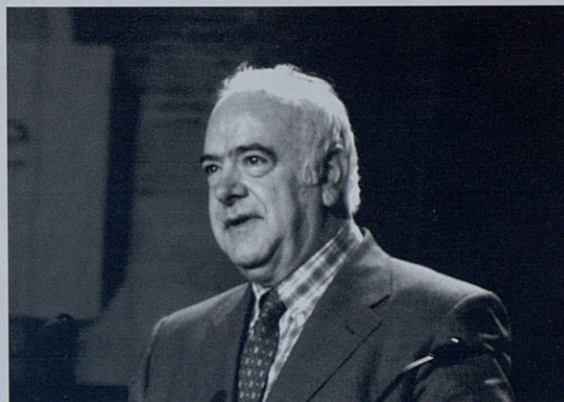
**Premi Miquel dels Sants Oliver,
Esclaus i Catalans
d'Antoni Mas Fornés.**

Aquesta obra rescata un aspecte
importantíssim de la identitat dels mallor-
quins en aquest temps d'interculturalitat i
noves propostes.



**Premi Bartomeu Rosselló-Pòrcel
Mateu Matas Ordinas «Xurí».**

Per haver fet tornar jove el món de la glosa i per la feina de divulgació de la nostra cultura oral tradicional.



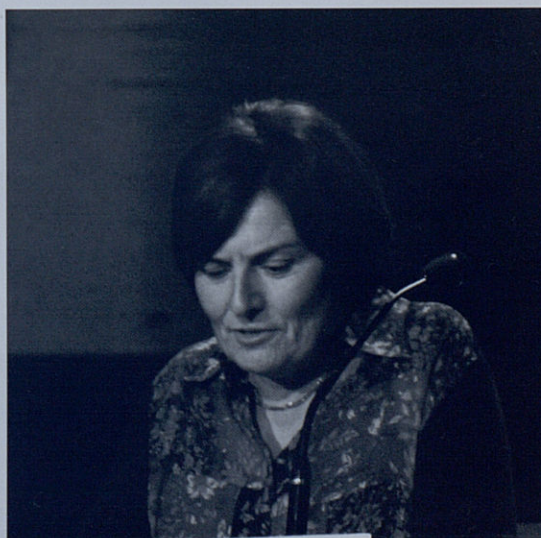
**Premi Josep Maria Llompart,
Missioners del Sagrats Cors.**

Pel compromís constant amb el patrimoni i la cultura pròpies del país des de la perseverança i, en especial, per la defensa del monestir de Sant Bernat de la Real i el seu entorn.



**Premi Gabriel Alomar,
Joan Francesc Mira.**

Per la trajectòria vital, intel·lectual, cívica i política, que l'ha duit a ser un referent indiscutible de la defensa de la identitat del País Valencià i de les terres de llengua catalana en conjunt.



**Reconeixement Voluntariat Lingüístic,
Coloma Julià Adrover.**

Per una capacitat de feina sempre incansable com a activista cultural, pel lideratge de la revista *Llucmajor, de pinte en ample* i per l'impuls de la delegació de Llucmajor de l'Obra Cultural Balear.

Vicenç Villatoro

Per construir un país no cal que
hi hagi una capital i setze províncies

ANTONI TROBAT

Entrevista

Nascut a Terrassa l'any 1957, Vicenç Villatoro i Lamolla podria passar, pel seu aspecte físic, pel cap de redacció d'un d'aquells tabloides nord-americans de la costa est, novaïorquesos o bostonians, que han triomfat a la història del periodisme internacional. No ho és. Afortunadament per a la ciutadania dels Països Catalans plurals que sommia. Amb ell guanyam un intel·lectual sòlid, independent i heterodox. Aspectes que es reflecteixen en una llarga trajectòria com a escriptor i periodista. El fet de guanyar l'any 1981, als 24 anys, el Premi Sant Jordi amb la novel·la *Evangeli gris* no va fer sinó esperonar aquest llicenciat en Ciències de la Informació per la UAB cap a una intensa activitat literària coronada amb els guardons més importants del país.



És cabdal citar entre les seves obres, *País d'Itàlia*, *Hotel Europa*, *La claror del juliol*, *La ciutat del fum* o la recentíssima *La dona a la finestra*. Com a periodista i gestor cultural són molt destacables les seves etapes com a director de l'*Avui* (1993-1996),

desacords que s'hi puguin establir, el seu treball diari sigui un luxe de primer ordre per a tots nosaltres. És un fet que no passa per alt a ningú. I bé ho saben els promotors del llibre *Països Catalans, en plural*, que, coordinat per Damià Pons i Pons,

aplega quasi quaranta veus d'arreu del territori, entre les quals hi ha Vicenç Villatoro, que advoquen per

«Que els vincles que hi ha entre TV3, C9 i IB3 siguin els mateixos que entre aquestes i Canal Sur és anormal»

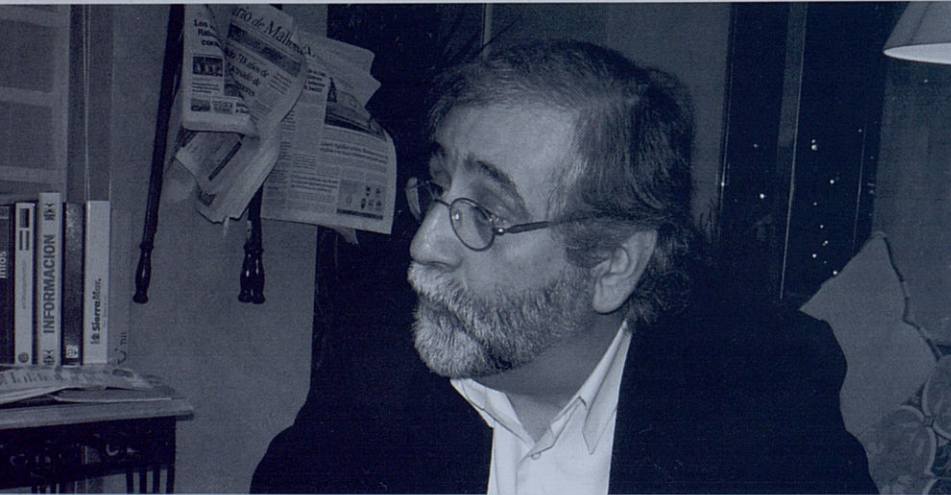
cap de la secció de cultura de TV3 i director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (2002-2004). A més, Villatoro ha conrat l'assaig, comissariat exposicions, exercit de diputat i a l'actualitat presenta l'espai televisiu «De llibres» al Canal 33. No hi ha dubte que l'heterodòxia del discurs ric i ple de matisos de l'actual president de la Fundació Ramon Trias Fargas fa que, al marge dels acords o els

construir, amb fermesa i des de la base, una comunitat nacional sobirana per a l'Europa del segle XXI.

En aquesta ocasió sou a Mallorca per participar a la presentació de *Països Catalans, en plural*, una obra impulsada pel PSM i coordinada per Damià Pons, que té per objectiu aportar testimonis i opinions que, des de la pluralitat

ideològica i professional, contribueixin a la construcció nacional dels Països Catalans. Com es fa, això? Com s'edifica?

Em sembla que tant el conjunt del llibre com la meua aportació intenten donar-hi una resposta subratllant que hi ha dues maneres d'articular els espais polítics: d'una banda, una forma jacobina, que considera que allò important és centralitzar i buscar la uniformitat, que tindria en els estats francès i espanyol els dos models més evidents. I de l'altra, una manera de construir i gestionar els espais de tipologia confederal, que entén i aplica la diferència sense que hi hagi cap problema. Sota la meua òptica, els Països Catalans només es poden construir des d'aquesta segona perspectiva. Ara mateix, ens passarem els nou anys vinents, al Principat, les Illes Balears i el País Valencià, celebrant cada any el triple centenari d'un esdeveniment destacat de la Guerra de Successió. Això està molt bé. Però aquella guerra no fou tan sols un enfrontament de la Corona de Castella contra la Corona d'Aragó, o la col·lisió dels interessos geoestratègics de dues aliances internacionals; fou, molt especialment, el xoc entre dues maneres de concebre l'espai polític. Cal tenir present que l'austriacisme era una idea (de fet, hi havia austriacistes castellans, de la mateixa manera que hom podia trobar borbònics catalans!). Una idea que considerava que els espais es construeixen a partir de les diferències de cadascú; a partir de la



**erco
leta**

Gianni Rodari

**Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina**

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**erco
leta**

Gianni Rodari



pluralitat de constitucions, angles i perspectives. Amb la recerca, *de facto*, de punts en comú des de la diversitat. No tinc cap dubte que la victòria de

l'opció austriacista, a principis del segle XVIII, en la seva maduració hauria portat a un model polític absolutament diferent del protojacobinisme

que va imposar-se i que és, sens dubte, l'embrió de les idees uniformadores que encara imperen a les Espanyes del segle XXI. En aquest sentit, entre el



HUGUET

Rajoles hidràuliques
i peces de *marmolina*
(banys, cuines, escales, etc.)

Camí de ciutat vell s/n
07630 · Campos
Tel, 971 650 609
Fax 971 651 341
www.huguetmallorca.com

2007 i el 2014, a més de reivindicar els nostres herois de la contesa i un passat de lluita per les llibertats nacionals i civils, cal vindicar aquesta manera alternativa i transformadora de concebre els espais comuns que fou l'austriacisme i que

observar que les tímides reformes que l'actual executiu espanyol que encapçala José Luis Rodríguez Zapatero pretén impulsar li han valgut crítiques demolidores i autènticament salvatges. Algú deia que Espanya serà interessant per als

catalans el dia que també ho sigui per als portuguesos. És clar, en definitiva, que l'austriacisme adaptat als

«El model comunitarista no funciona: no podem prendre el poder a l'estat per donar-lo a la comunitat»

té la seva herència en forma de pràctiques i teories confederalitzants.

Quines complicitats creis que podem trobar, els principatins, valencians i balears compromesos amb aquest neoaustriacisme del segle XXI, a l'Espanya castellana?

Desgraciadament són escasses. En la disjuntiva del segle XXVIII el triomf d'una manera jacobina uniformadora de veure el món fou total. Jo veig més jacobinisme entre alguns sectors del catalanisme que austriacisme a Espanya. El mite de les dues Espanyes dels anys trenta és una evolució, en el fons i malgrat a qui pugui pesar-li, de la mateixa matriu unitarista. És molt difícil tornar a imaginar Espanya amb una mentalitat neoaustriacista. Una veritable Espanya plural –ens deia aquell gran periodista que fou Agustí Calvet «Gaziel»– seria irreconeixible per als espanyols mateixos. En aquest sentit, basta

nous temps contemporanis és absolutament minoritari a l'Espanya castellana. En canvi, el jacobinisme ha triomfat no solament com a teoria centralitzadora focalitzada pel nacionalisme castellà per sotmetre els pobles d'arreu de la península Ibèrica, sinó també com a referent per a altres projectes polítics. Què vull dir amb això? Que jo veig més jacobinisme entre alguns sectors del catalanisme que austriacisme en sectors espanyols.

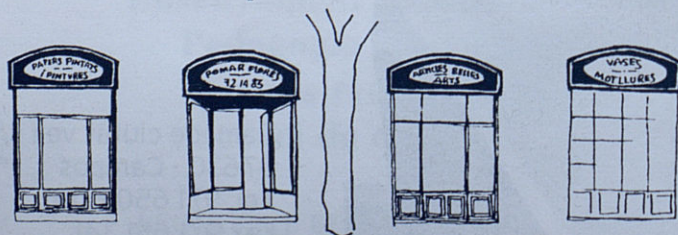
Aquí volíem arribar. Què us sembla que el nacionalisme català d'alliberament, allò que podríem anomenar el catalanisme polític, en la diversitat de les seves tendències i ubicacions, concebi, de forma majoritària, el redreçament dels nostres territoris?

La tradició majoritària jo estic convençut que és de tipus austriacista. És una tradició que no creu en la uniformitat; que creu poc en la

preemiència del poder polític; que creu molt en la societat civil; que creu que les coses van de baix a dalt; que creu que el poder ha d'estar controlat per una societat organitzada. Va més enllà: és una forma d'entendre i de preveure com cal que siguin les relacions entre la societat i el poder establert. També ha florit dins el catalanisme polític i cultural –cal dir-ho tot– una sobrevaloració del paper de l'estat com a element ideal de cohesió que es correspon poc amb la filosofia inspiradora del XVIII. Una visió que ha percebut que el fet que els distints territoris dels Països Catalans tinguin dinàmiques pròpies és quelcom negatiu (o com a mínim poc positiu, una mena de càstig de Déu al qual cal resignar-se!). És clar que per construir un país, una comunitat nacional, no cal que hi hagi una capital i setze províncies. No cal necessàriament una televisió nacional ni que hi hagi formacions polítiques que tinguin per àmbit tot el territori. Els Països Catalans sempre s'han de construir d'una manera pluricentral, federalista, d'una forma que respecti allò que cada territori té com a propi, amb les seves dinàmiques, sensibilitats i realitats. Imaginar uns Països Catalans com França no funciona. O són pluricentrics i coordinats o no estan adaptats a la realitat i a la tradició. O no seran.

Passant a la qüestió de la comunicació, la pregunta d'ara potser adquireix més rellevància prenent en consideració l'inici recent de les emissions d'IB3, amb una allau de crítiques des dels moviments

“Encara queden botigues” Casa Domar Flores

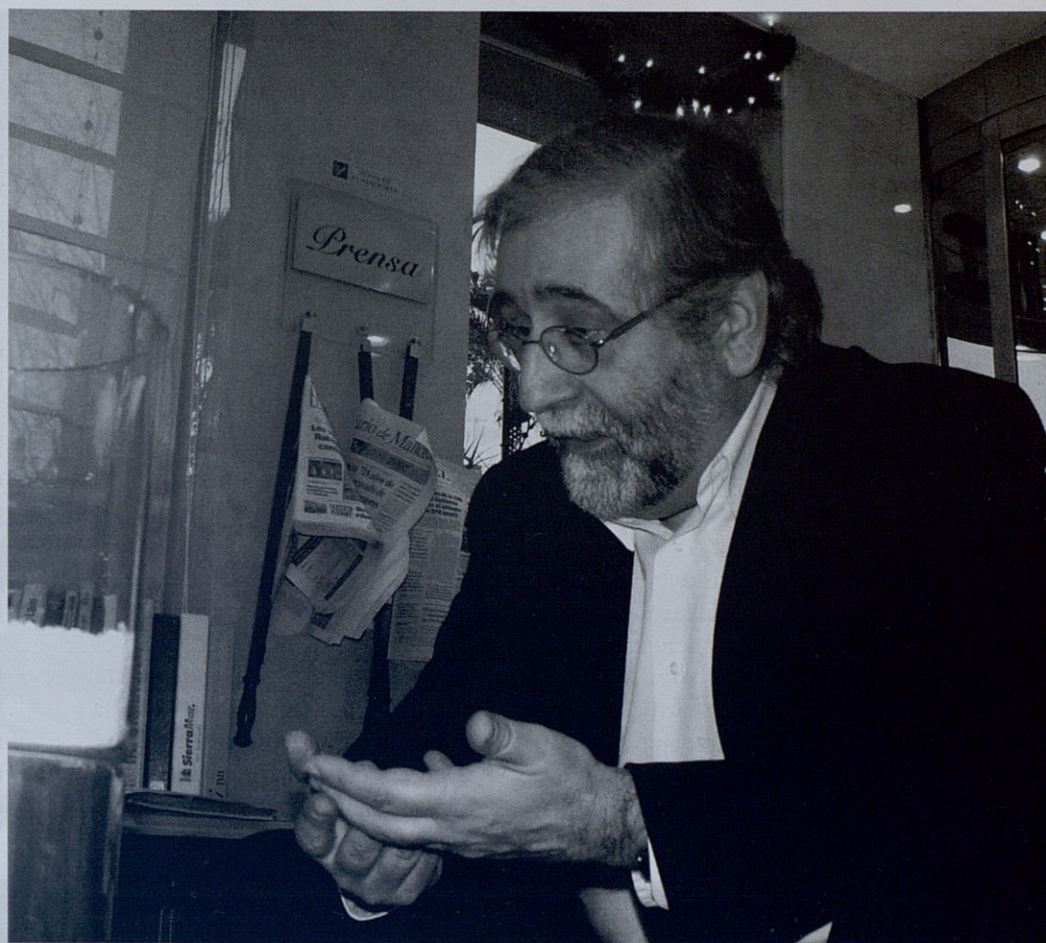


PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Teléfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

socials illencs i l'OCB per la seva actitud envers la llengua i la cultura catalanes. Com analitzau l'espai comunicatiu, especialment audiovisual, que ens és comú als ciutadans de les Illes Balears, el Principat de Catalunya i el País Valencià?

Objectivament es podria pensar que tot marxa en condicions. Als Països Catalans, IB3, TV3 i C9 són una realitat. Vist en perspectiva, és una joia que existeixin. Però només es tracta d'un miratge. El problema és que el compromís amb la llengua, la cultura i la realitat ha estat limitat. La Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV) es va crear perquè hi havia una llengua pròpia. És quelcom objectiu. Ningú al Principat no ho nega. Les primeres televisions autonòmiques de l'Estat es creen per defensar la llengua pròpia. Això els dona sentit. Quan jo era director de la CCRTV record que a les reunions de la Federació d'Organismes de Ràdio i Televisió Autonòmiques (FORTA) hi havia sempre dos bàndols: les televisions amb llengua pròpia i les televisions en castellà. Teníem interessos absolutament contraposats. A tots ens interessava tenir les millors pel·lícules i programes però per motius diferents. I no es tractava de motius de pes ideològic. Encara que pugui semblar estrany, la TVG de Manuel Fraga i el PP gallec es convertia, tot sovint, allà, en un aliat com un altre. Era clar que una llengua havia de



tenir una expressió televisiva. En canvi, les altres televisions autonòmiques nasqueren fruit de l'ambient del «café per a tots», perquè alguns governs cregueren convenient tenir una televisió com a mitjà transmissor. Per tant, jo hi veig clarament dos problemes: el primer és que algunes televisions han perdut el seu motor primerenc: la defensa de la llengua. El segon és que les televisions del País Valencià, el Principat i les Illes Balears haurien d'estar coordinades. Jo

no crec que hi hagi d'haver, i ho dic sincerament, una televisió nacional dels Països Catalans. No necessàriament. Considero que cada territori ha de tenir la seva televisió i ha de generar els productes d'acord amb els seus públics, però amb un espai comú de coordinació. Els programes culturals i els doblatges, per posar un exemple, han de circular (quin sentit té emetre un llargmetratge en castellà a IB3 o a C9 si TV3 n'ha fet el doblatge en català). El mateix pot dir-se d'una

Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

Certificat de
Qualitat
ISO 9001:2000 Nº 02.05017-0

Cream espais per conviure



part important dels informatius. Però si un professional del periodisme és capaç d'anar a Brussel·les o a Jerusalem, posar-se davant un micro i fer una crònica en català, ho ha de poder fer per a les tres cadenes. Després cadascú prioritzarà els seus

I quin horitzó espera a la premsa escrita en català?

Quan em demanen que analitzi la premsa en català jo sempre dic que *El Punt* em sembla un interessant projecte molt austriacista. Austria-

cista políticament, i a prendre molt en consideració periodísticament. No faig broma amb el terme. És

tracta d'una coalició de diaris locals molt diferents però que tenen punts de coincidència. És bastant més complex fer un diari generalista, com és el cas de *l'Avui*. No hi ha dubte que una cultura normal necessita mitjans d'aquesta tipologia. Un *Le Monde* català és cabdal i

extremadament difícil. Però ha d'existir. El que no podem assumir és que el català serveixi per parlar d'inundacions a Tarragona i el castellà per parlar d'economia alemanya. No ens podem resignar que el català sigui solament la llengua de la informació domèstica. Per això un periòdic com *l'Avui* és imprescindible. A vegades rep crítiques des de les comarques del Principat, o del País Valencià i les Balears, en el sentit que parla poc de la gran majoria del marc territorial català. Em sembla que és el que pertoca. A Dénia, per posar-ne un exemple, hi ha d'haver un o més diaris locals que parlin molt de la realitat d'aquesta localitat valenciana, i després els lectors deniers que ho vulguin han de poder accedir a un mitjà generalista que parli del món en català. A mi m'agrada molt tenir present allò que dèiem a l'inici de la CCRTV: TV3 no s'ha fet per

«Mallorca és la Sicília de la literatura catalana, amb una aportació que supera el que la demografia faria esperar»

interessos: és evident que un reportatge sobre la taronja de Haifa interessa més a València que a les comarques del Pirineu. Que els vincles que hi ha entre TV3, C9 i IB3 siguin els mateixos que hi ha entre aquestes i Canal Sur és absolutament anormal.



**llum i gas
amb més energia que mai**

E! gesa endesa

FONO
902 500 902
GESA

AVARIES: 902 534 902



parlar de Catalunya, sinó per parlar del món en català i des de Catalunya.

Fa anys que teoritzau sobre la necessitat que té Europa d'omplir de contingut termes com identitat, ètica, drets humans o democràcia, i de donar respostes satisfactòries per al conjunt de la nostra societat a les dinàmiques d'allò que s'ha anomenat multiculturalisme i a l'arribada en massa de nouvinguts d'arreu del món. El juny de 2005 va sortir la primera edició de *Crear Europa, reconstruir Occident*, en què explicau les vostres reflexions.

En les societats occidentals la qüestió que tenim damunt la taula és què ha de ser compartit i què ha de ser privat (comunitari). Les societats dels períodes històrics anteriors han viscut amb una certa idea d'homogeneïtat lingüísticocultural, religiosa i de valors de referència. La matriu de què partien tots els individus de la societat era

comuna. No tothom pensava el mateix, hi havia formes diferents d'encarar la vida i de plantejar solucions als problemes i les contradiccions socials, però els punts de referència eren els mateixos. Per un catòlic i per un ateu; per un liberal i per un conservador; o per un patró i per un obrer. Les parts enfrontades de qualsevol dicotomia tenien una base en comú des d'on iniciar el seu discurs. Això s'ha acabat. El món canviant que vivim avui, amb l'arribada de nouvinguts d'arreu del planeta, ho capgira. Hem de decidir què hi ha a la plaça pública i què forma part de la individualitat, de l'espai comunitari. En definitiva, cal saber què posem a la plaça pública que hàgim de compartir tots els ciutadans. Jo crec que hi ha d'haver una o diverses llengües (i hem d'intentar que a la plaça del nostre país el català en sigui una), valors, regles del joc i coneixements del tronc comú. No és una qüestió només teòrica. Cal estructurar la teoria del que fem per fer front a la

pràctica, a la quotidianitat (quin menú fem al menjador de l'escola pública? El d'uns? El dels altres?).

D'acord. Però quines opcions reals hi ha, o hi ha hagut fins ara, perquè el *melting pot* sigui enriquidor per a tots els actors implicats i no generi conflictes?

Partim, bàsicament, al vell continent, de dues línies a l'hora de parlar de multiculturalitat. El model francès, el jacobinisme, fa una plaça pública molt gran. Amplia la plaça pública moltíssim i restringeix enormement l'espai comunitari. Aquest ha estat el nostre model i el model amb què Catalunya s'enfronta amb la immigració espanyola dels anys cinquanta, seixanta i setanta. Això no és reproduïble amb èxit. Ni tampoc desitjable. La crisi francesa de novembre de 2005 sorgeix, en bona part, de la fragilitat i els fracassos d'aquest sistema. El model anglosaxó i holandès prima una plaça petita i, ben al



contrari que allò que defensen els gals, una casa, un espai privat, molt gran. Sota el meu punt de vista, aquesta opció també ha fracassat i ens ho demostren els problemes sorgits arran d'afers com l'assassinat del director de cinema Teo Van Gogh o la qüestió del xador. Hom no pot prendre el poder a l'estat per regalar-lo a la comunitat. En tot cas cal cedir el poder a l'individu. Però no a la comunitat. El model comunitarista que segueixen britànics i neerlandesos ha pres funcions a l'estat i les ha cedides a algú menys controlable i amb un potencial més gran de fer barbaritats. Europa i els EUA no saben quina direcció cal prendre.

Anem, ara per ara, a un model híbrid en què cadascú marcarà la ratlla depenent de la seva tradició. En el nostre cas la llengua prendrà una importància especial.

El món i la cultura jueva són molt presents a l'obra de Vicenç Villatoro, com ho mostren personatges i ambients d'algunes de les vostres novel·les i la publicació recent d'*Els jueus i Catalunya*. A més, la vostra presa de posició pública respecte del conflicte araboisraelià i la qüestió de Palestina és notòria. Prova d'això en seria la vostra participació a l'obra col·lectiva

Antisemitisme després d'Auschwitz. Contra la nova judeofòbia. Ens podríeu aproximar a la vostra posició?

Pel que fa a la qüestió del Pròxim Orient, parteixo de tres axiomes. En primer lloc, tot i que sembli un tòpic, es tracta d'un conflicte complex en què res no és el que sembla o el que alguns volen fer semblar. Com diu l'historiador Joan B. Culla, «si algú explica el Pròxim Orient com un *western*, l'explica malament». En aquest sentit vaig escriure no fa gaire un article en un diari principatí en què explicava, a títol d'anècdota, que Abas Suan, el jugador més destacat de la selecció israeliana de futbol, és un àrab nascut a Israel, evidentment favorable a la causa palestina i ídol dels joves més nacionalistes de la seva comunitat, que el dia d'un partit recent contra Irlanda va reivindicar el fet de cantar l'himne nacional israelià. Un Oleguer complex que no pot explicar-se en blancs i negres, en definitiva. Per tant, el maniqueisme, en aquest cas, és molt absurd. El segon axioma és per a mi bàsic: Israel té dret a existir. Ser sionista vol dir això. Hi ha opcions molt diverses dins el sionisme però totes tenen aquesta convicció en comú. Els jueus tenen dret, com tots els pobles del món, a una llar nacional dotada d'una estructura estatal definida, justa i segura on viure en llibertat. Per acabar, crec que una part molt important de l'opinió pública internacional contrària a l'acció d'Israel i a la seva existència ho és per herència de l'antisemitisme. És un tema dur i difícil, però és elemental per entendre el que passa en una dimensió integral. L'antisemitisme forma part intrínseca de la història d'Europa i de tota la conca del Mediterrani dels darrers 2.000 anys. I, després de l'Holocaust, no desapareix. Muta. La mutació, sota la meua visió, pren dues formulacions diferents. Una, barroera, seria el negacionisme defensat per grups



feixistes i d'ultradreta; l'altra, molt més elaborada i transversal, és la condemna explícita a l'Estat d'Israel per ser un estat jueu. La crítica afegida sempre hi és, i pren forma de condemna suplementària, d'una hostilitat crua i desproporcionada.

Després de 25 anys de creació literària ininterrompuda, com es troba el Vicenç Villatoro novel·lista? Per què la Història és una constant a la vostra obra? I què en deis, del vincle de les vostres lletres amb Mallorca?

No he cregut mai que faci novel·la històrica. El novel·lista utilitza paisatges, sensacions, inquietuds, perplexitat i dubtes que neixen del temps present. El

que realment trobo important és el moment actual pel qual aquella història, que ambiento al passat, em sembla significativa. M'agrada, en el fons, parlar de nosaltres. De tu, de mi i d'aquells. De tots els jo col·lectius del meu voltant. Pel que fa a la relació amb Mallorca, la vinculo molt amb una anècdota de la meua trajectòria com a periodista. Fa molts anys vaig fer un reportatge sobre la literatura siciliana. Sicília és una illa increïble, fantàstica, que em sembla meravellosa. Amb una literatura riquíssima; la prova són quatre premis Nobel de Literatura per quatre milions d'habitants. Crec que fou el poeta Leonardo Sciascia que em va parlar, durant la meua estada allà, de les extraordinàries

invitacions a la creació literària que provoca una illa. Es tracta d'un microcosmos complex que allibera els sentits i els sentiments. Una illa és una metàfora de l'escriptor mateix («jo som una illa»). Mallorca és la Sicília de la literatura catalana, amb una aportació literària d'altíssima qualitat que supera el que la demografia faria esperar. I, com en el meu cas el món jueu, és una fàbrica de situacions literaturitzables. Això va portar-me a utilitzar referents i paisatges mallorquins a la meua novel·la *La claror del juliol*, que fou concebuda i gestada a Artà. Crec que puc afirmar que en aquesta novel·la, i a la meua literatura en general, dins el meu interior, m'aprofito de Mallorca. La vampiritzo.

caires culturals
CC

Caires Culturals

Informació i reserves
C/General Riera, 14
TEL 971 204 502

Avalats per la qualitat
dels productes de

**Viatges
Tramuntana**

BAL 075 M/06

www.cairesculturals.com

"Apren cultura... tria viatjar"

ZAMORA, Paradís desconegut 29 d'Abril al 2 de Maig Dissenyat i dirigit per JOAN BARCELÓ l'home del temps a TVE. Visitant Zamora, Toro, Parc Natural del Llac de Sanabria etc. ¡EN PENSIÓ COMPLETA! Preu per persona..... 480 euros RUTA DELS CATARS 13 al 17 d'Abril Dissenyat i dirigit per GASPAR VALERO prestigiós historiador mallorquí Visitant Carcassonne, Toulouse, Castell de Peyrepertuse, Mirepoix, Albi etc. ¡EN PENSIÓ COMPLETA! Preu per persona..... 635 euros	SENDERISME ALS DOLOMITES 26 al 30 de Juny Dissenyat i dirigit per XISCO HERNÁNDEZ "Xeremier" i Toni Cabalgante Tres dies de senderisme pels espectaculars Dolomites i visita a Venècia Nivell de dificultat: MIG Preu per persona..... 910 euros ALTA MUNTANYA - Pirineu Aragonès 22 al 26 de Juliol Dissenyat i dirigit pel Grup Excursionista de Mallorca (GEM) Acompanyant: Joan Carles Palos (President) Arribarem als 3.000 metres, dormint 3 vespres a refugis de muntanya. Preu per persona (FEDERATS) 410 euros Preu per persona (no federat) 440 euros	3 al 11 de Juliol SENDERISME I CULTURA AL CAMÍ DE SANTIAGO Etapas diàries de caminades i visites culturals a ciutats importants. Preu per persona..... 960 euros CICLOTURISME PEL CAMÍ DE SANTIAGO Per aficionats al ciclisme: Recorregut dividit en 7 etapes amb una mitjana de 92 km/dia Preu per persona..... 850 euros Imprescindible BTT i preparació física acceptable Grup de 20 ciclistes Programes dissenyats i dirigits per JOAN PIERAS Gran aficionat al ciclisme i expert en la ruta Xacobeu
---	--	---

L'OCB presenta els punts irrenunciables per avançar amb el nou Estatut

PERE BUENO

La Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear ha presentat recentment la declaració *Per un nou Estatut de les Illes Balears*. Durant l'acte intervingueren el president de l'entitat, Jaume Mateu; el coordinador, Tomeu Martí, i l'expresident Ferran Gomila. Cal recordar que fou l'OCB que va convocar i coordinar la gran manifestació unitària de 1977 a favor de l'autonomia. L'OCB ha duit a terme també altres iniciatives com ara la Diada de 1996, que va omplir la

plaça Major de Palma amb un gran mosaic humà amb el lema «Som comunitat històrica». Per l'OCB és irrenunciable que el nou Estatut d'autonomia de les Illes Balears estableixi el deure de conèixer la llengua catalana com a única garantia de respecte cap als drets lingüístics dels catalanoparlants. Així mateix, l'Obra aposta de manera clara perquè els impostos es recaptin íntegrament a les Illes Balears i perquè l'aportació econòmica de la població de les Illes Balears a





les arques espanyoles es faci partint de criteris objectius basats, d'una banda, en el pagament dels serveis que l'Estat presta efectivament a les Illes Balears i, d'altra banda, en una quota real de solidaritat que no impliqui mai el retrocés dels indicadors de serveis i benestar social a les Illes. És a dir, que un cop redistribuïts els «fons territorials» les Illes Balears no perdin una sola posició en renda familiar disponible respecte del lloc que ocupen en el rànquing de renda bruta. En total, el document recull denou mesures agrupades en quatre blocs (identitat, finançament, competències i Estat espanyol i Unió Europea), i

sintetitza les reivindicacions que actualment lidera l'Obra Cultural Balear. En el camp de la interculturalitat, l'OCB fa èmfasi en l'especial respecte i protecció que mereixen totes les llengües i cultures presents a les Illes Balears. Pel que fa a les competències, l'entitat reclama que la comunitat autònoma assumeixi competències exclusives en matèries sobre les quals ara només té capacitat de desplegament legislatiu; així com capacitat de desplegament normatiu o de gestió sobre les competències que, per mandat

constitucional, són competència exclusiva de l'Estat. L'Obra fa una campanya intensa a favor de la reforma efectiva de

L'Obra fa una campanya intensa a favor de la reforma efectiva de l'Estatut

l'Estatut i ha editat deu mil fulls amb la declaració esmentada. Així mateix, durant el mes de febrer s'han fet diversos actes de campanya: a Inca es va fer un debat amb els grups polítics amb representació parlamentària i Bartomeu Colom, membre del comitè de savis de l'Estatut, va fer-ne una conferència a Bunyola.

Tendències

llibres

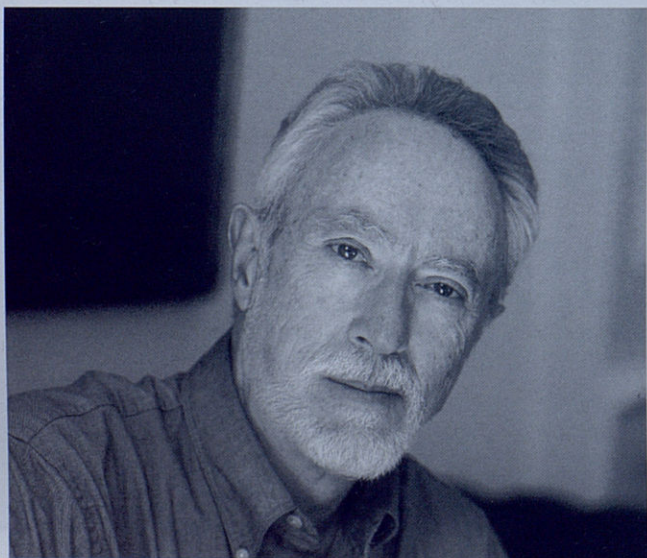
Més enllà d'un balanç literari del 2005 (II)

BIEL MESQUIDA

J. M. Coetzee: Un escriptor per a temps de pandèmies

El vaig descobrir amb *L'edat de ferro* (Edicions 62), aquell llibre extraordinari, escarrufador, sensible, tendríssim, impressionant, lúcid i denunciador d'una condició humana feta malbé per l'apartheid i els poders. Després, amb *Les vides dels animals* (Editorial Empúries), em vaig enamorar d'aquesta invenció coetziana: una escriptora australiana, **Elizabeth Costello**, que duu una creuada contra la destrucció i l'assassinat dels animals. Emperò no sols aquests que es troben en via d'extinció sinó els milions d'animals que maten els humans per alimentar-se. Els animals sacrificats als escorxadors que ella compara sense cap mania amb l'holocaust dels jueus pels nazis. Un personatge que seria com un *alter ego* de l'autor però que és molt més: tota una visió crua del món actual. I el 2003, l'any que li donaren el Nobel de Literatura, acabava de publicar un altre llibre titulat *Elizabeth Costello* (Editorial Empúries) que va aparèixer en una magnífica traducció catalana d'**Albert Nolla**. Record que quan va guanyar el Nobel alguns diaris ja ens oferiren fragments—com «Letter of Elizabeth, Lady Chandos»—que m'entusiasmaren d'aquesta història d'una escriptora que va néixer a Melbourne, que va cap als seixanta-set anys, que entre 1951 i 1963 va viure a Anglaterra i França, que ha estat casada dues vegades i té un fill de cada matrimoni. I quan comença la novel·la ha anat a Williamstown (Pensilvània, EUA) per rebre el premi literari Stowe. Amb aquesta senzilla acció es posa en marxa un mecanisme ficcional apassionant que no em va amollar fins a la plana 223 i que em va fer travessar, en un viatge complex, aventurer, vertiginós, plàcid i sempre inquietant, un mapa ple de continents pels quals havia passat per damunt o que no m'havia plantejat mai amb un mínim esperit crític. Coetzee és un gran revelador d'allò que un mateix sap i no vol veure o no vol saber. Toca la ferida amb cada paraula que escriu i ens mostra amb l'arquitectura refinada dels seus textos el panorama del desert que avança a passes gegantines. Quina facilitat té per explicar els invents de la ficció i aquesta alteritat que sempre és un repte! Amb quina ploma sàvia m'ha fet entrar en el temps i l'espai de la ficció i m'ha convertit en còmplice de la primfilada construcció del relat. «Ni tots els micos del món picant en màquines d'escriure tota la vida no podrien posar aquestes paraules en aquest ordre.» Aquesta frase costelliana pot ser una definició del valor d'aquesta obra que ens presenta els nombrosos problemes, preocupacions, angoixes, interrogants i altres herbes que tenim els humans d'aquest segle XXI i sobre els quals la Costello no s'atura de dir la seva, sense cap continència verbal i amb una força, un coratge i una brillantor perfectes. Sí, vaig quedar fascinat en la primera lectura d'aquest llibre i he fet un parell de lectures dels nombrosos frag-

ments que vaig subratllar. **Kant, Kafka i Ramanujan** són tres savis que la Costello conjuga per explicar-nos en una de les seves conferències magistrals aquesta ferida incurable que amaga daval la roba emperò que toca en cada paraula que diu. Una literatura d'idees que t'enganxa com una novel·la negra. La negritud del món vista per la Costello-el Coetzee amb tot l'amor d'una sàvia segregació de la paraula. I ara acaba de treure *Home lent* (Edicions 62), en què d'una forma dura i terriblement commovedora ens conta la història d'un home que perd una cama en un accident de bicicleta i a partir d'aquí es munta tota una interrogació sobre els grans temes eternals: la fugacitat del temps, la dependència dels altres, els fruits de l'amor, el passat i la memòria en les nostres vides. Una escriptura intensa, ben treballada, analítica i engrescadora.



Ha plogut lentament tota la nit

Escolt la música bruta i la veu rogallosa, única, de l'amic **Tom Waits** en el disc *Real Gone* (Epitaph Europe) i m'entendreix. «And I want to know / The same thing / Everyone wants to know / How it going to end?» Parla dels temes de sempre: d'ell mateix que vol anar al capcurucull del turó, dels fantasmes que l'envolten, de l'amor que necessita, de la guerra que odia, dels signes de son pare i de sa mare, dels records d'una al·lota de classe mitjana morta i enamorada, del circ amb orangutans i trapezistes, de besades més dolces que el vi amb una rosa al fons, del seu cor tirat damunt l'herbei, de la pluja que cau sense atur damunt la seva còrpora. Aquesta pluja es mescla amb la que amara el jardí, el sementer, les cases de roter, les possessions, l'autopista i el poble de Santa Maria del Camí. La veu de Tom Waits és la d'un amic de tota la vida que t'ajuda a dur la creu de les malenconies sobtades, dels ofecs incessants, d'aquest cansament que t'agafa, d'aquesta ràbia que et sacseja davant un any 2006 que comença amb els mateixos atacs a la llengua i cultura catalanes per part dels enemics de sempre, ja sien un general o un president del Tribunal Suprem, amb la destrucció del medi ambient illenc amb autopistes, rotondes i urbanitzacions salvatges, amb el monestir de la Real de Palma assetjat per l'hospital i les zones de serveis, amb la baixada de l'ús social del català per manca de polítiques per un cantó i per la mediocritat de molts per l'altre, amb les guerres de sempre (Iraq, Israel-Palestina, etc.) inacabables, amb els terrorismes de sempre, etc. Plou una aigua serena, lenta, constant. Tots som escuts humans en aquest món de lluites econòmiques i nihilistes: bàrbares i sagnants.



Darrereres novetats

La dona silenciosa (Quaderns Crema) de **Monika Zgustova**: un text situat a la Praga destrossada per la invasió nazi i la brutalitat soviètica en què una dama aristocràtica, Sylva, descabdella els fils d'una vida amb la simplicitat d'un llibre de records inoblidable i amb el tremp d'una veu vigorosa i emocionant. *Cosas que debes saber* (Anagrama) d'**A. M. Homes**: una contista excepcional de la raça dels grans, d'aquells que coneixen el valor d'una cadena de qualificatius: *freak* i escruixidora, apassionant i captivadora, excèntrica i delirant, abominable i brutal. No us fa menagera? *Lespill de Janus* (Proa) d'**Enric Sòria**: notes, comentaris, indagacions i interrogants sobre altres llibres, sobre espais de la literatura catalana que l'autor recorre amb primfilada i analítica capacitat d'observació. Paisatges i figures vistes amb un ull d'artista de les lletres. *La raó de ser de la literatura* (Empúries) de **Gao Xingjian**: dues conferències sobre l'art d'escriure que l'autor va fer a Estocolm amb motiu de la concessió del premi Nobel. «La literatura permet a les persones de preservar la consciència», això ho diu un home que va sofrir la brutalitat del dictador **Mao Zedong**, un text ple de sensacions i de savieses. Tot això és molt recomanable. Pens en les fotos esplèndides i nombrosíssimes del llibre *Els paisatges de Caterina Albert i Paradís*, **Víctor Català** de **Lurdes Boix** i **Jordi Boix** amb fotografies de **Pilar Aymerich**, editat per l'Ajuntament de l'Escala —que forma part de la celebració del centenari, el 2005, de la pu-

blicació de *Solitud*—, que em regalà dins el saló oval del Museu Nacional d'Art de Catalunya l'amiga, actriu i professora de veu **Carme Callol**. Allà mateix com a col·lega de la Creu de Sant Jordi hi havia una altra amiga, **Pilar Aymerich**, amb la qual vaig recordar els temps magnífics i durs dels setanta. I ara que acab de fruir de la seva feina ben feta per mostrar-nos els indrets vinculats a l'escriptura de l'Escala vull copiar un fragment de **Víctor Català**, epígraf bellíssim i savi del llibre: «Les llengües vives són un fenomen màgic, singularíssim, quelcom d'una flexibilitat tan extraordinària, que sintetitza, que emmarca i reflecteix tot el bo, tot el dolent, tot el bell, tot el lleig, tot l'útil, tot el balder de la vida; idees, accions, sentiments, passions, fantasies... A través del conjunt tumultuós de les seves cèl·lules en mobilitat, en renovació perpètua, circula, de fet, la vida mateixa, feta expressió i moviment. Per això cada època té el seu diccionari, la seva llengua pròpia, diluïda o concentrada —com vulgueu!—, en l'ancestral corrent circulatori; i resulta d'un efecte tràgic i còmic ensems, als ulls de l'observador equànime, el desfici que mostren els homes de tots els temps, sobretot dels temps de decadència, per aferrar allò que és inaferrable, per fixar allò que és infixable, per recloure en fórmules convencionals i inamovibles allò que és, per natura i per essència, lliure i rebel a tota imposició calculada.» Fa pensera que això ho escrivís a l'Escala el 15 de maig de 1936. Un llibre magnífic.

CARME VIDAL



Un diamante escondido



12 Culturas La Vengante

Desde la libertad del que casi nada es para y mucho conoce, destruye el pretencioso e inoperante sistema pedagógico de nuestro bachillerato ("Tactitud de la ignorancia es la modestia") y abandona de algunos personajes emigrados como los políticos Félix Pons y José Meliá o los escritores José M. Llopart, José M. Espinas, Ramon Barnils, Emili Teixidor, Francesc Parreñas y la revista *Serra d'Or*, despoetiza abierta mente contra los inmigrantes, los andaluces o extranjeros que arrinconan

Aquest llibre, per un mes, no el va poder tenir a les mans. Simó era autor de quatre treballs d'erudició publicats a la revista *Randa* (Curial Edicions, Barcelona). Havia dedicat molt de temps a estudiar la figura de Pere d'Alcàntara Penya (1823-1906), personatge singular i polifacètic, autor de sainets, poesia i prosa costumista de qui aquest any se celebra el centenari de la seva mort.

CONTRA EL MAL DE VIURE



El llibre de Guillem Simó, amb una imatge de l'autor a la coberta.

Serendipity

VICENT ALONSO

Regrava l'aire del l'home que l'ha dedicat a l'espera. Hi buscava aquells moments, aquells moments que l'ha dedicat a l'espera. Hi buscava aquells moments, aquells moments que l'ha dedicat a l'espera. Hi buscava aquells moments, aquells moments que l'ha dedicat a l'espera.

com dietaristes—és, tot, promoció de raigs successius de rubus i d'indignació. I, tanmateix, en pocs moments s'allunya de la reflexió deliberada i freda, com tampoc de la recerca obstinada de l'expressió justa, d'una severitat que potser ha fet caure del corrent anotacions sense ànima i que, a totes les que ha restat, els confereix dignitat i mèrit.

Sino, d'altra banda, sembla un bon bany de dia començar

EL PAÍS, dijous 27 d'octubre de 2005

QUADERN / 5

Els dies d'un home abatut

PONÇ PUIGDEVALL



En aquest part del món
Guillem Simó
El mal viure
Ponç Puigdevall

Havien amb encert un bon moment de la literatura del jo, amb el mateix temps d'una nova cultura de la literatura catalana. La memòria de l'autor, Jaume Ribera, diu que abans d'arribar a l'edició de l'obra, el jo, amb el mateix temps d'una nova cultura de la literatura catalana. La memòria de l'autor, Jaume Ribera, diu que abans d'arribar a l'edició de l'obra, el jo, amb el mateix temps d'una nova cultura de la literatura catalana.

tot d'un home trist i derrotat, a la memòria sempre de raigs successius de rubus i d'indignació. I, tanmateix, en pocs moments s'allunya de la reflexió deliberada i freda, com tampoc de la recerca obstinada de l'expressió justa, d'una severitat que potser ha fet caure del corrent anotacions sense ànima i que, a totes les que ha restat, els confereix dignitat i mèrit.

presentadors de luxe: D. Sam Abrams, Valentí Puig i Sebastià Ramis. I va aconseguir saltar-se les reixes del gueto al qual està condemnada la literatura que es publica fora de Barcelona, ja que avui es troba a totes les llibreries de referència dels Països Catalans. Com continua D. Sam Abrams a l'article esmentat: «I, oh miracle!, ha rebut un tracte unànime de primera als mitjans per part de la crítica i articulistes amb tribuna fixa. Mireu quina nòmina de firmes i plataformes. Vicent Alonso, Andreu Manresa i Ponç Puigdevall a *El País* de València i Barcelona, respectivament; Lluís Bonada a *El Temps*; Sergi Dòria a *ABC*; Bartomeu Fiol i Jaume Pomar al *Diari de Balears*; Jordi Galves a *La Vanguardia*; Biel Mesquida, Gregori Mir i Pep Roselló a *Diario de Mallorca*, i Susanna Rafart i Enric Sòria a l'*Avui*.» Posteriorment a aquest article de D. Sam Abrams del 16 de novembre de 2005 han sortit les crítiques i els articles següents: Teresa Costa-Gramunt a *L'Eco de Sitges*; Alfred Mondrià a *Levante* de

València; Miquel Pairoli a *Presència*; Aina Vives a *El Punt* de Girona; Sebastià Alzamora i Julià Guillamón a *El Temps*, i Ponç Puigdevall en un altre article publicat a *El País* de Barcelona el 29 de desembre de 2005, en el qual considera els dietaristes de Guillem Simó com el millor llibre de l'any: «No hi hauria d'haver cap mena de dubte sobre quin és el llibre d'aquest any que fa que la prosa catalana assoleixi uns nivells més que excel·lents de qualitat. [...] El llibre no és gaire fàcil de trobar perquè està editat en una editorial petita de Pollença, i l'autor, Guillem Simó, mort recentment, no té cap mena d'aura mediàtica.» Per acabar, tornaré a citar D. Sam Abrams: «Els bons llibres sempre, sempre acaben surant. I qualsevol intent miserable d'enfonsar-los està directament abocat al fracàs i es girarà en contra de l'enemic de l'obra en qüestió.»

***Carme Vidal és llicenciada en Història.**

DIN EN ISO 9001:2000
Certificado: 01 100 010029

**INSTITUT
OFTALMIC**
DE MALLORCA

Metges especialistes en oftalmologia

C/ d'Anselm Turmeda, 10. Palma (Mallorca)
Tel. 971 20 15 12 - 971 29 47 44 - 971 29 54 50
Fax 971 75 52 38
A/e: iom@iom.es

Kenia, quaranta anys al servei dels mallorquins

PETITA HISTÒRIA
D'UNA GRAN BOTIGA

KENIA - 40 ANYS AL SERVEI DELS MALLORQUINS

TOMÀS VIBOT



Ha sortit un llibre amb aquest títol, escrit per Tomàs Vibot, que parla d'una botiga prou coneguda. La dècada dels 60 va ser el punt de partida, l'inici d'una aventura que arriba fins als nostres dies. Orígens d'escoltisme, de trobada —com diu Joan Tries al seu pròleg.

Poca és la gent que no coneix la botiga Kenia, que no recorda el seminari vell o el carrer del Call on va comprar aquella motxilla que duia inscrit «Universitat de Mallorca».

En aquest petit llibre hi trobareu la trajectòria d'una botiga i dels seus protagonistes, quaranta anys d'un comerç, però també la crònica d'un temps, d'un país.

Kenia ha evolucionat paral·lela als temps actuals i avui ofereix tres magnífiques botigues especialitzades on el client pot gaudir d'un tracte amable i de productes de qualitat. Estic ben segur —com diu en Maties— que d'aquí a poc podrem celebrar el mig segle de vida al servei de l'esport i dels mallorquins. Enhorabona.

La mirada de... Jordi Avellà



DE MATANCES

Canon 10D

Zoom angular 17-35 mm

F:16 1/8 200ASA

Cop de flaix directe combinat amb la llum d'un bon matí de tardor, el rellotge marca les 8.35 h



OBJECTES AMB HISTÒRIA

Canon 10D

Angular 17 mm

F:2,8 1/160 800ASA

Cercant aquells records oblidats al recinte de Fires i Congressos de Palma

Fotografia

Joan Veny, nomenat fill il·lustre de Campos

El més important dialectòleg de la llengua catalana fou declarat fill-il·lustre del seu poble natal, Campos, el passat dissabte dia set de gener. Moltíssims campaners, gent procedent de tota l'illa i, àdhuc, de la resta dels Països catalans assistiren a l'acte al Convent de Campos. Mossèn Gabriel Reus i Mas, amic de joventut de Veny i Clar, fou qui encetà l'acte parlant de la infantesa i la joventut de Joan Veny. Seguí el seu deixeble, el doctor Joan Martí i Castell, que s'encarregà de relatar la vida al Principat de qui qualificà de «barceloní d'adopció que sempre duu Campos al cor». Martí el cità com el «dialectòleg més important de la llengua catalana» i el retratà en dir: «En Joan és literalment un savi.» Magdalena Rigo, regidora de Cultura, convidà el doctor Veny, acompanyat pel batle Andreu Prohens, a destapar el retrat que presidirà la sala de plens. Després, Veny prengué la paraula i tot parafrasejant Damià Huguet digué que «estic content de la llesca de vida que he menjat». El conseller d'Educació i Cultura, Francesc J. Fiol, va tancar l'acte. Cal recordar que el doctor Veny està en possessió del Premi Josep Maria Llompart de l'Obra Cultural Balear i que l'OCB de Campos li va oferir un emotiu reconeixement de mèrits ja fa una partida d'anys.



La nova Junta Directiva de l'OCB es reuneix amb les institucions

La nova Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear s'ha presentat, durant el mes de desembre, a les diferents institucions polítiques i ja s'ha reunit amb el president del Govern de les Illes Balears, Jaume Matas; la batlessa de Palma, Catalina Cirer, i el delegat del Govern central, Ramon Socias. Entre els principals compromisos que ha pogut arrabassar als màxims representants institucionals cal destacar els que ha assumit Catalina Cirer: normalitzar la megafonia dels autobusos de l'EMT i les més de cent plaques de carrers de Palma abans de l'estiu d'engany; fer una crida als nouvinguts a la ciutat perquè aprenguin i facin servir la llengua catalana, única garantia de la seva total integració en la societat mallorquina, i estudiar el document lliurat per l'OCB, integrat per una setantena de propostes per a la normalització de la llengua catalana amb vista a incloure-les en el Pla de normalització lingüística de Palma.

Ramon Socias també es va mostrar disposat a fer avançar l'ús del català a les dependències de l'Administració perifèrica de l'Estat, especialment pel que fa a la disponibilitat dels funcionaris a atendre els ciutadans en la llengua que escullin i a facilitar que es puguin lliurar documents en català. Quant a Jaume Matas, va reconèixer la necessitat que els nouvinguts aprenguin el català per tal que la seva integració en la societat balear es pugui considerar plena.

Joan Miquel Oliver a 'Rock de Lux'

El disc *Surfistes en càmera lenta* del músic mallorquí Joan Miquel Oliver ha rebut molt bones crítiques a la prestigiosa revista musical *Rock de Lux*, que l'ha considerat un dels millors del 2005. Heus ací un fragment del que diu aquesta publicació sobre aquest llarga durada en solitari del cantant d'Antònia Font: «D'acabat artesanal i somiejador, aquest disc és com la hipotètica barreja perfecta entre el tema *Tornar a cantar* de Sisa i l'àlbum *Popemas* de Nosòtrash: un conjunt de cançons de jugueta reduïdes a la mínima expressió i ornamentades amb arranjaments impossibles. Melodies de pop naïf s'engrons en al ritme que marca una imaginació desbocada per on circulen rellotges que es mengen el temps, pallassos somniadors, molins de vent, estranys habitants del bosc... Tot és possible.»

El president del Tribunal Suprem, en contra de l'obligació que els jutges sàpiguen català

«Si estigués exercint a Catalunya aprendria català, però com un enriquiment personal, com m'agradaria quan vaig a Andalusia saber ballar sevillanes.»

Així es va expressar el president del Tribunal Suprem i del Consell General del Poder Judicial (CGPJ), Francisco José Hernando, que va demostrar d'aquesta manera la seva oposició al fet que conèixer el català sigui un requisit per exercir la carrera judicial a Catalunya.

Hernando, que va expressar aquesta peculiar comparació en un esmorzar organitzat per Europa Press, va rebutjar que conèixer la llengua oficial –si no és l'espanyola– del territori on es treballa hagi de ser una obligació perquè «ja és considerada un mèrit». Una de les raons que hi addueix és que «els jutges són movibles, en el sentit que avui són a Catalunya, demà a Navarra, l'altre al País Basc...»

Tot i l'equiparació amb les sevillanes, el president del Tribunal Suprem va reconèixer que un 40% dels jutges de l'Estat han fet cursos de català organitzats pel CGPJ, a més dels que tenen aquesta llengua com a pròpia. A més, Hernando es va oposar a la creació dels consells autonòmics de justícia que proposa el govern perquè «si l'òrgan de govern dels jutges és d'un poder judicial únic no pot fraccionar-se, perquè seria fraccionar el poder judicial».



Viajes
MARTEL S.A.
CIBAL 021

avanç
**SETMANA SANTA
2006**

ISTANBUL 13 al 17 de abril **des de 529,00 EUR**
MARRÀQUEIX 13 al 17 de abril **des de 583,00 EUR**
MALTA 13 al 17 de abril **des de 435,00 EUR**
DUBROVNIK 13 al 17 de abril **des de 557,00 EUR**
LONDRES 14 al 17 de abril **des de 563,00 EUR**
ROMA 13 al 17 de abril **des de 531,00 EUR**
TUNIS 12 al 17 de abril **des de 465,00 EUR**

No inclou taxes aeroportuàries, visats ni despeses de gestió

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
 Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com> · ventas@viajesmartel.com

El puig des Teix (des de Valldemossa, per ses Basses, fins al coll de Sóller)

GASPAR VALERO

Itinerari

Valldemossa - portell de ses Basses - pla dets Aritges - pla de sa Serp - cim del puig des Teix - casa de neu des Teix - cases del Rei Sanç - coll de Sóller

Horari aproximat: 3 h 40 min
(temps de marxa sense les aturades)

Començam l'excursió a Valldemossa. El nostre primer punt de referència és l'escola pública. Per la part esquerra de l'escola pujam una escala que ens deixa en uns carrers d'urbanització, on tombam primer a la dreta, després a l'esquerra, novament a l'esquerra, i posteriorment a la dreta, on trobarem l'inici del camí de muntanya, sense asfalt. A la dreta queda el camí de Son Gual, ara convertit en pista i tancat de reixa. Amb les primeres alzines trobam la desviació cap a ses Basses, abans del botador de fusta proper a la font de s'Abeurada, en el camí des Pouet. El camí de ses Basses parteix per la dreta, fora del circuit més conegut.

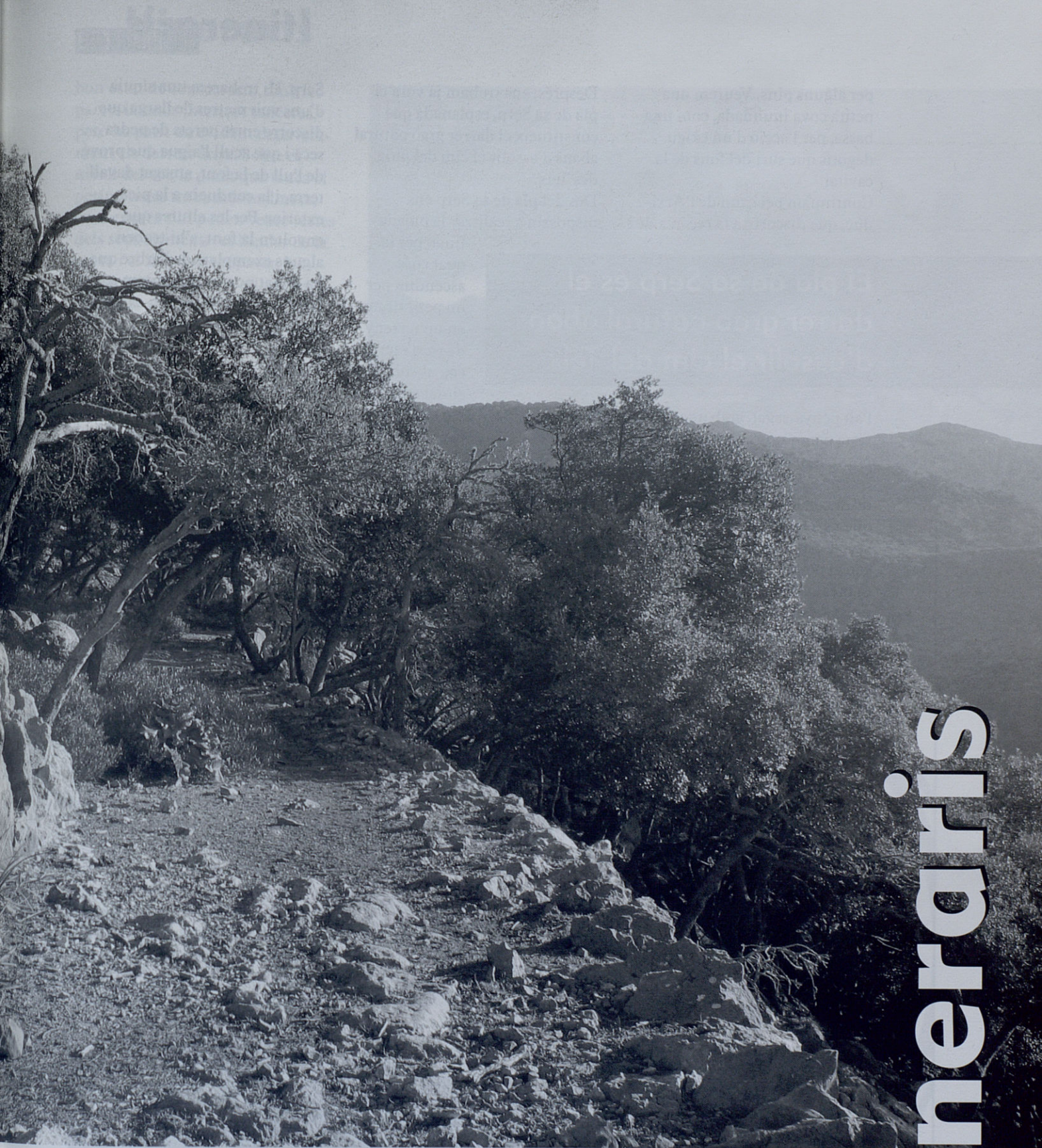
Pel camí de ses Basses, un antic camí de carboners, començam a pujar i se'ns mostren aviat bones vistes sobre Valldemossa. Amples revolts i potents marges per sostenir el camí ens indiquen la importància que antigament assolí aquesta via. Devers un

quart d'hora d'anar per aquest camí, assolim el portell de ses Basses, entre alzines, i també amb exemplars d'olivella. Observam a la dreta un rotlle de sitja, mentre que el camí ample desapareix momentàniament; pujam vers l'esquerra i tornam a

recuperar el camí de carro. En una bifurcació, continuam per la dreta i, dotze minuts més endavant, s'acaba el camí de ses Basses, vora una sitja. Fora camí, pujam per l'esquerra del rotlle, per un regueró o comellaret. En tendència a la dreta, deixam unes

FOTOS: G. Valero





Itineraris

roques amb bona miranda a l'esquerra i superam un passet en pujada, entre alzines i pins. Ja en zona alterosa, resseguim un tiranyet, amb estepes i coixinets espinosos. Després d'unes roques, envoltades de càrritx, arribam al camí de ses Fontane-

lles, que agafam cap a la dreta. Ja en el camí de ses Fontanelles, destriam un redolet de pins, que ens indica la situació del pla dets Aritges. El puig des Boixos (874 m) es troba a la dreta. Vuit minuts després d'anar pel camí, arribam al pla dets Aritges. Vora els pins,

enllaçam amb el camí de l'Arxiduc, via provinent del puig Caragolí, que ens apareix per la nostra esquerra. Continuem cap a la dreta, i prest arribam a la zona de la cova de s'Aigua. Per trobar-la, hem de sortir del camí cap a la dreta, en un indret poblat

per alguns pins. Veurem una petita cova inundada, com una bassa, per l'acció d'un exigu degotís que surt del fons de la cavitat.

Continuam pel camí de l'Arxiduc, que discorre a la recerca de

Després, ens trobam ja vora el pla de sa Serp, esplanada que constitueix el darrer graó natural abans d'assolir el cim del puig des Teix.

Des del pla de sa Serp ens disposam a realitzar la pujada final, per la qual cosa ascendim per un petit tirany en un terreny de roca i terra, cap al coll situat entre es

El pla de sa Serp és el darrer graó natural abans d'assolir el cim del Teix

l'alt penya-segat, amb una bona vista panoràmica. Aviat, hem de posar atenció a la bifurcació de camins que ens espera, car hem de deixar el camí de l'Arxiduc, que va a la coma dels Cairats, i voltar cap a l'esquerra, en pujada cap al puig des Teix. El nou camí és més estret que el de l'Arxiduc; prest salva un desnivell en forma de graó que requereix una senzilla grimpada, és a dir, pujar amb ajuda de les mans.

Continuam la pujada, i amb no gaire temps arribam a una paret que marca el final de la propietat pública de Son Moragues. Hem de botar la paret per l'esquerra, vora un desnivell que acull antigues tanques per al bestiar.

Teixot (1.063 m), que queda a la nostra esquerra, i el cim del puig des Teix. Des del coll, ens dirigim cap a la dreta, enfilant directament el punt superior del cim. L'estepa joana i els coixinets de monja seran gairebé l'única companyia vegetal. Arribam al cim del puig des Teix (1.064 m) en pocs minuts i hi trobam un vèrtex geodèsic. La vista panoràmica serà un bon premi a l'esforç realitzat, ja que hem assolit un dels cims més clàssics de la muntanya mallorquina.

Davallam del cim per la mateixa ruta de pujada, cap al pla de sa Serp. Just abans d'arribar-hi, ens dirigim lleugerament cap a la dreta (N-E), vers la font de sa

Serp. Hi trobarem una síquia d'uns vuit metres de llarga que discorre entre parets de pedra seca i que acull l'aigua que prové de l'ull de la font, amagat davall terra, i la condueix a la pica exterior. Per les altures que envolten la font, s'hi troben alguns exemplars de l'arbre que ha donat nom a la muntanya, el teix (*Taxus baccata*); són exemplars relictos d'una vegetació que prové d'altres èpoques més humides i més fredes. Des de la font de sa Serp continuam la davallada, però, en lloc d'anar directament a les cases del Rei Sanç, ens desviam alguns minuts pel sender de la dreta, per tal de visitar la casa de neu des Teix. Per un tirany estret, a uns quatre minuts de la font de sa Serp, entram en el recinte de la **casa de neu des Teix**. En primer lloc, trobam les restes del porxo dels nevaters, precisament anomenat porxo de sa Neu, que molt probablement servia també com a barraca de roter, destinada a conrear la terra dels voltants. Entre ruïnes, podem observar restes de columnes i de teules, així com la distribució dels paraments interiors. La casa de neu es troba en relatiu



bon estat de conservació, amb les parets laterals interiors senceres, però ha patit un evident deteriorament els darrers anys. Sobre el nivell del sòl, la paret que tanca el perímetre es troba més malmesa, però encara s'hi poden veure restes dels seus elements: el llindar de la porta i el lloc que ocupaven les quatre bombarderes, petits finestrons per abocar-hi la neu. Una paret seca envolta el terreny destinat a ús dels nevaters; servia per marcar l'àrea arrendada per l'empresari de la casa de neu al propietari de la finca des Teix, alhora que afavoria les tasques de recol·lecció de la neu. Aquest dipòsit de neu es troba dins terrenys de la possessió des Teix. La casa de neu apareix documentada l'any 1636.

Des de la casa de neu, tornam enrere per recuperar el camí que enllaça, en davallada, el pla de sa Serp amb les cases del Rei Sanç. Una vegada en aquest camí, convertit recentment en una pista forestal, davallam ràpidament, amb una torrentera a l'esquerra. Inicialment discorre aquesta ruta per un coster deforestat, amb aritges, estepa joana i estepa blenera. El puig des Vent apareix a l'esquerra, amb carena rodona. Més avall, amb càrritx, argelagues i ginebró, entrem en un redol de pins. Camí avall, ens situam novament en zona de vegetació arbòria, amb alzines i pins entremesclats; just a l'inici, tenim a l'esquerra una miranda que ens ofereix un bon panorama de la part central de la serra de Tramuntana. Altres elements vegetals destacables dels voltants són les enormes mates de ginebrons, acompanyades d'aritges, porrasses i estepes. Pel camí, davallam alguns graonets i fins i tot observam restes d'empedrat. En aquest sector, passam per una zona d'antigues rotes, delatades per marjades abandonades, i actualment envaïdes de pins. El puig del Rei Sanç (887 m) se situa davant el nostre angle visual. Deixam a l'esquerra un camí, i arribam a un ranxo de carboner, amb una barraca de planta circular i el rotlle de sitja sobre el mateix camí. Un poc més endavant, passam



Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

OMEGA

LONGINES
SWISS WATCHES

TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

FORTIS
SWISS WATCHES
OFFICIAL COSMONAUTS CHRONOGRAPH

SWISS ARMY

EMPORIO ARMANI

HAMILTON
AMERICAN · SINCE 1892

Plaça de Cort, 14
07001 · PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 721 563 · 971 724 344
Fax 971 714 369
www.relojeriaespanola.com
respanyola@wmega.es

sobre una era de batre, des de la qual observam ja les cases del Rei Sanç, molt properes. A poc més de deu metres de l'era de batre deixam a l'esquerra la barrera metàl·lica per on haurem de davallar després de visitar les construccions medievals, i ens dirigim a les cases, on arribam després de passar un portell i de voltar a l'esquerra.

Les cases del Rei Sanç –o Sanxo– es troben situades en un planiol que ocupa el coll entre l'estrep de llevant del puig des Teix i el nord-occidental del puig del Rei Sanç. El nucli més antic fou construït a principis del segle XIV, i el rei Sanç de Mallorca (que regnà entre 1311 i 1324) hi anà en algunes ocasions per practicar la cetreria (caça amb falcons ensinistrats) i com a tractament per a la seva malaltia asmàtica. Malgrat el nom més popularitzat que li ha donat el rei Sanç, foren construïdes a instàncies del rei Jaume II, possiblement veient la necessitat que en tindria el seu fill, l'aleshores infant Sanç. L'origen de les construccions es pot establir l'any 1301.

Les edificacions del segle XIV corresponen al conjunt de la part esquerra, segons s'entra a l'esplanada. Presenten una planta en forma de lletra *ela*, en angle recte orientat al centre de l'esplanada. L'alçat és d'una sola planta i en estaquen dos portals d'arc rodó adovellat. Un tercer portal, amb llinda de fusta, dona accés a una estança que sembla adossada. També en són remarcables les finestres en forma d'espitllera. El segon bloc, situat a la dreta de l'entrada, més al sud-oest, és de planta rectangular, amb alçat d'una sola planta i dos portals de llinda

La davallada final es fa per una ampla pista forestal que arriba fins al coll de Sóller. Sortim del recinte de les cases del Rei Sanç i voltam cap a la dreta; deixam de banda, a l'esquerra, el camí per on hem davallat del puig des Teix, i flanquejam la barrera de metall que ens obre el camí del

coll de Sóller. El descens és rostre, i la pista el salva amb un seguit de revolts que configuren un ràpid serpenteig. Aviat deixam a la dreta una de les mostres del camí vell, substituït per la pista. En un revolt cap a l'esquerra, deixam a la dreta un camí que va a dos colls de tords; en el revolt següent, a l'esquerra observam el que queda de la font de s'Aritja; amb quatre grans plàtans. Tot seguit, arribam a un portellet amb una cadena que tanca el pas a vehicles; a l'esquerra es manté

el torrent. La pista continua serpentejant; en un revolt a la dreta, passam sobre el torrent. A uns vuit o nou minuts de la font, un entreforc nou ens indica que el camí correcte és per la dreta (marcat amb el nom 'Sóller'), per tal d'evitar arribar al recinte privat de les cases des Teix, que seria el camí vell de l'esquerra. Més avall, a sis minuts del creuer, arribam vora una caseta de totxos, amb l'embotelladora a la dreta i immediatament ens situam en la barrera localitzada entre les cases





des Teix i l'embotelladora. Les cases des Teix queden a l'esquerra, protegides per una barrera nova, i han estat reformades recentment. Tenen portal rodó i l'alçat és de dues plantes. La família Villalonga fou propietària de la possessió durant segles; l'any 1636 tenim documentat com a propietari de la finca Jaume Joan de Villalonga. Quan morí Marià de Villalonga i de Togores, el 1868, la senyora des Teix fou la seva viuda, la popular dona Catalina Zaforteza i de Togores,

coneguda com la Gran Cristiana. Vora les cases, a l'esquerra, es pot veure la boca de l'actual mina de la font des Teix. Sortim del recinte de l'embotelladora per un portell amb barrera metàl·lica. A l'altra banda de la barrera comença l'asfalt; a l'esquerra veim les cases de Can Bartola, també dites de Son Alegre, reformades. Un poc més endavant, arribam vora l'asfalt de la carretera de Sóller (C-711), amb les cases de Can Topa a la dreta. Al costat de les cases, sense

entrar a la carretera, pujam una escala que ens deixa en la part superior del coll de Sóller (aproximadament a l'altura del km 22,300 de la carretera Palma-Sóller); alguns metres d'asfalt cap a Palma ens situen vora el restaurant de Can Topa, lloc que constitueix el punt final de l'excursió.

* Per davallar des de les cases del Rei Sanç fins al coll de Sóller convé demanar permís a la possessió des Teix.

Tendències

cinefàgia

No hi ha violents, hi ha violència

MATÍAS VALLÉS

(Aquest article estripa sense cap pudor els finals de les pel·lícules que comenta. Manteniu-lo lluny de l'abast dels qui encara van al cine.)

Una historia de violencia és la pel·lícula que va simbolitzar el 2005 la sobtada erupció violenta en una pacífica comunitat a càrrec d'un dels seus probes ciutadans. L'articulat director David Cronenberg va ser l'encarregat d'escampar la llavor del seu teorema, segons el qual la crueltat inesperada pot ser fins i tot recomanable per millorar les relacions conjugals. Tot el muntatge publicitari s'enfonsava davant la visió d'aquest còmic adaptat. En realitat, Viggo Mortensen interpreta un assassí professional apartat de la seva família, i que retorna a l'activitat en una gira assassina que no té res a envejar a les carnisseries de Steven Seagal.

Si el vaixell insígnia de la violència larvada tenia trampa, abunden els títols en què es compleix l'axioma d'*Una historia de violencia*. A saber: no hi ha éssers violents predeterminats, que poden ser localitzats i aïllats després de l'oportuna exploració genètica o psicològica. Ans al contrari, tots els éssers humans amaguen un depredador que, en les circumstàncies apropiades, deslliga les seves virtualitats assassines sobre els seus semblants. El primer exemple que ens en ve a la ment és *El aura*. A banda de l'extraordinària interpretació de Ricardo Darín i de la continguda definició de Bielinsky, aquí sí que ens trobam amb un taxidermista desproveït

d'objectius, que imagina i es veu embolicat en l'habitual ensalada de tirs. I quan es fa necessari, empunya l'arma sense contemplacions. La pel·lícula converteix en acceptable allò inversemblant, una exigència cinematogràfica cada vegada més incomplida en les produccions recents.

A partir d'aquí, es multipliquen els exemples d'éssers violents que no estaven calvinistament predeterminats a ser-ho, però que es varen endinsar en aquest territori perquè, en cas contrari, el guionista s'hauria trobat amb serioses dificultats per resoldre la història. Aquí hi ha Woody Allen mateix. Normalment no es pren la violència gaire seriosament –basta veure la ironia constant de *Misteriós assassinat a Manhattan*. No obstant això, en *Match Point* replanteja la possibilitat de desfer-se de les conseqüències d'un crim horros. Sí, és la premissa moral que ja havia afrontat en *Delictes i faltes*. Aquí variava la generació dels protagonistes i, sobretot, la ubicació geogràfica, que botava dels Estats Units a Anglaterra. No cal pecar de freudià per connectar les penes sentimentals de Woody Allen amb els seus mètodes expeditius per desfer-se d'amants molestos. En el seu segon assalt enriqueix el potencial violent del seu protagonista, el qual, per dissimular l'assassinat que de veritat l'interessa, liquidarà de passada una anciana veïna amb una escopeta de caça. Els plantejaments



morals de *Match Point* queden esborrallats pels lamentables errors en el desenvolupament i la posterior investigació del crim. En primer lloc, un examen succint de les telefonades hauria permès comprovar que l'assassinada Scarlett Johansson i el seu amant mantenien una relació intensa, sense necessitat de recórrer a la beneitura d'un diari. En segon lloc, una elemental anàlisi genètica hauria vinculat la víctima embarassada amb el seu assassí. I si tot això se li pot disculpar al geni novaiorquè, és inacceptable que la bomba sexual del tercer millenni es desvisqui per capturar un espòs que perdrà tot el seu atractiu econòmic quan es divorciï de la seva esposa. L'autor de *Manhattan* ha danyat irreversiblement el gènere de la *femme fatale*. Un altre senyal a les seves experiències sentimentals?

Enmig de tanta pulsio per llançar-se sobre una arma de foc i apuntar-la contra un altre ésser humà, *Feliz Navidad* és l'excepció que confirma la regla. Aquí, els soldats obligats a ser violents es desprenen del seu armament, abandonen les trinxeres i els recels, i comparteixen les festes nadalenques amb els homes armats de l'altre bàndol. La mala notícia és que aquest cant antibel·licista obliga a salvar la vida del personatge interpretat per Daniel Brühl. Per més que els autors de la pel·lícula mantinguin que s'han inspirat en uns fets reals que es varen produir durant la Primera Guerra Mundial, el brot solidari de francesos, escocesos i alemanys és més increïble que la facilitat amb què un ésser anònim empunya una pistola per resoldre el desenllaç d'una pel·lícula.

Mr. & Mrs. Smith té l'avantatge que ambdós cònjuges són assassins professionals, la qual cosa justifica per endavant la

seva ferocitat quan decideixen liquidar-se mútuament. Per desgràcia, l'encrueliment matrimonial duit a les últimes conseqüències no apuntala la falta de credibilitat de la pel·lícula que ha concitat el major volum de publicitat paral·lela de la història, en presagiar la futura ruptura de Brad Pitt i Angelina Jolie. En la febre per inocular el virus de la violència a éssers que mai no se l'haurien plantejada, sorprèn l'actitud del protagonista d'*El jardiner fidel*.

Enfrontat amb els assassins professionals que ja varen assassinar la seva esposa, Ralph Fiennes no se sent temptat en cap moment a eludir la fatalitat, una vegada que ha reivindicat la dona que mai no va entendre.

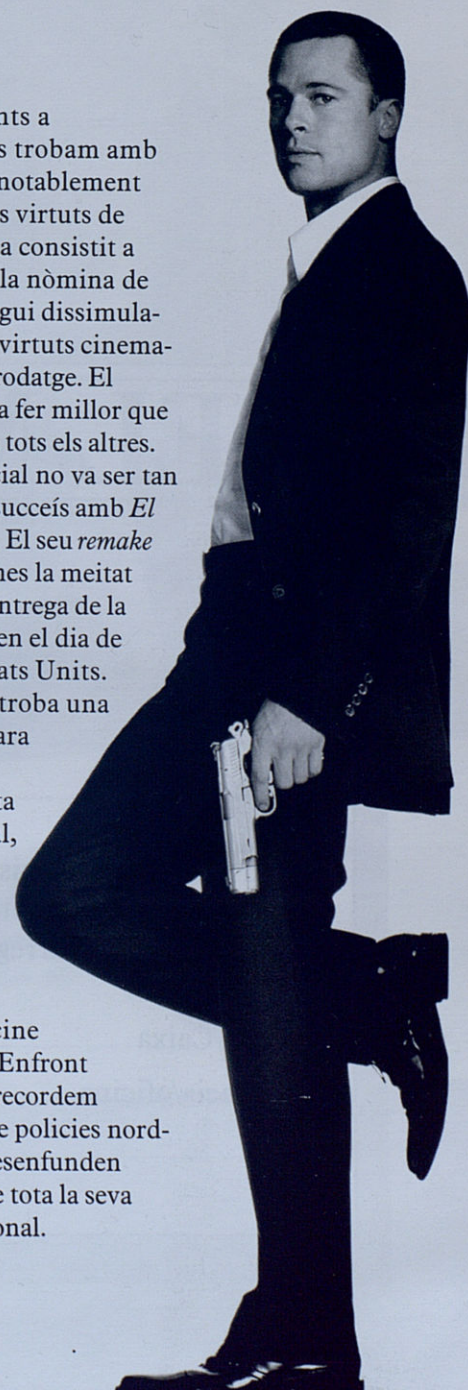
Si la tesi exposada en aquest article necessita una versió satírica, estaria continguda en *Querida Wendy*. A banda d'erigir-se en una de les millors pel·lícules de l'any —a pesar de la indiferència de la taquilla—, representa un club de pacifistes que s'especialitzen en les armes de foc. Per descomptat, s'han juramentat per no utilitzar-les mai, encara que el guió de Lars von Trier acabarà decidint per ells. L'escabetsada subsegüent no tan sols conceptualitza l'habitual crítica als Estats Units de Bush, sinó que també, en el terreny de la paradoxa, acaba per erigir-se com un cant a favor que la violència es deixi en mans dels seus professionals. Tot això enmig d'una estranya comicitat.

L'any es va tancar amb *King Kong*. Aquí, l'animal que abandona la placidesa del *beatus ille* no és un ésser humà, sinó un dels seus antecessors. En les condicions adequades, el goril·la aïllat en una illa asiàtica deslliga el seu potencial devastador. Sense que es vegi ni una sola gota de sang, gentilesa dels nous codis



MATCH POINT

morals imperants a Hollywood, ens trobam amb una producció notablement cruel. Una de les virtuts de Peter Jackson ha consistit a aconseguir que la nòmina de cadàvers romanguí dissimulada, gràcies a les virtuts cinematogràfiques del rodatge. El director es basa a fer millor que ningú el que fan tots els altres. La recepció inicial no va ser tan entusiasta com succeís amb *El senyor dels anells*. El seu *remake* va recaptar a penes la meitat que la primera entrega de la saga de Tolkien en el dia de l'estrena als Estats Units. Un ésser humà troba una pistola i la dispara sobre una altra persona. Aquesta línia argumental, que enllaça directament amb els supòsits de Camus, s'imposa en el cine contemporani. Enfront d'aquest efusió, recordem que la majoria de policies nord-americans no desenfunden l'arma al llarg de tota la seva carrera professional.



EL MIRALL



EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____ núm. _____ pis _____

Codi postal _____ població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 25 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/oficina _____

DC _____ cte./lta. núm. _____



Com tu, sabem que la millor inversió és la que fem en educació

Per això, ja hem construït 120 escoles i instituts nous. Amb 4.200 professores i professors més. A més a més, estem modernitzant i ampliant les especialitats de la formació professional. Acostant les noves tecnologies a les aules. Impulsant l'aprenentatge d'idiomes. I creant 30.000 noves places públiques de llars d'infants. Com tu, volem una educació de qualitat.



Generalitat de Catalunya

VI Diada del Caçador

www.conselldemallorca.net

I MOSTRA DE CUINA DE CAÇA



PORRERES

25 i 26 de febrer 2006

Dia 25. Mostra de cuina de caça
a partir de les 18:00 h

Dia 26. Diada del Caçador
i mostra de cuina
a partir de les 10:00 h



Consell de Mallorca



Mallorca **ets** **tu**